

12 Eylül Gölgesinde
Hazırlanan 30 Yıllık
Anayasa

Prof. Dr. Sevtap YOKUŞ 04

12 Eylül
ve
Sendikal Hareket

Bekir YURDAGÜL 12

12 Eylül 'de
Gazeteci
Olmak

İsmet ÇİĞİT 13

Sayı 6 / Yıl 2011

KOCAELİ BAROSU

BÜLTENİ
12 EYLÜL ÖZEL SAYISI

12 Eylül Darbesi ve Darbeciliğin Temelleri

Türkiye'nin darbeler tarihine ve ordunun siyasete müdahale geleneğine baktığınızda, ordunun siyaseti dizayn etme alışkanlığının çok eskilere dayandığını görmek zor olmasa gerek. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti devlet siyasetinin devraldığı miras, Roma-Bizans İmparatorluğunun güçlü merkezi devlet yönetiminden beslenen, Osmanlı İmparatorluk idaresidir. Bu idarenin de belirgin karakteri; hiç kuşkusuz çok güçlü bir devlet bürokrasisine dayanmasıdır...

Av. Abdulkadir KÜÇÜKBAYRAK 08-09

12 Eylül Müdahalesi Meşrumdur ?

Av. Tacettin DEĞER 07

Sivilleşmenin Neresindeyiz ?

Av. Ö. Faruk GERGERLİOĞLU 05

12 Eylül Yargısı Üzerine Düşünceler

Av. Kazım ÖZOK 03

12 Eylül Üzerine Söyleşi ve Mülakat

Av. Ö. Ertuğrul SAKAOĞLU - Av. Selami ÇAKICI 06

BAŞKAN'DAN...

Sevgili Meslektaşlarım,
Kocaeli Barosu Yayın Komisyo-
nunda görev alan meslektaş-
larımızın özverili çalışmaları
ile hazırlanan bültenimizin bu
özel sayısı "12 Eylül 1980 dar
besine" ayrılmıştır...

Av. M. Tamer Solakoğlu
Kocaeli Barosu Başkanı

02

Darbecilerden ve 12 Eylül Anayasasından kurtulduk mu ?

Değerli Meslektaşlarım;
Ülkenin gündemini uzun süre işgal eden ve
neredeyse genel seçim havasına sokulan "Halk
oylaması" üzerinden bir sene geçti..

Av. Cumhur ARIKAN 10-11

Anayasaların Tarihsel Süreci Ve Meşruiyet Kaynağı

Tarihsel gelişim içinde evrensel anayasaların
kökeni Romadır. Yargıçlar tarafından yapılan
imparator yasaları, halk meclislerinin onayına
sunularak kabul edilirdi...

Av. Nesrin AKTAŞ 14

BAŞKAN' DAN...

Sevgili Meslektaşlarım,

Kocaeli Barosu Yayın Komisyonunda görev alan meslektaşlarımızın özverili çalışmaları ile hazırlanan bültenimizin bu özel sayısı "12 Eylül 1980 darbesine" ayrılmıştır. Eylül ayında çıkarılan bu sayısı için seçilen konu ülkemizin demokrasi ve hukuk mücadelesinde çekilen acıları ve bu acıların yarattığı sonuçları ortaya koyması açısından son derece önemlidir.

12 Eylül darbesinden etkilenen meslektaşlarımızın anılarına dayalı olarak hazırlanan tarihi belge niteliğindeki ropörtaj ve yazıların genç meslektaşlarımıza demokrasi tarihi açısından bilgi verecek nitelikte olduğu, Hukuk devletin tüm kurum ve kuralları ile yerleşmesi için hepimizin her türlü sorumluluğu üstlenmemiz gerektiği bilincine sahip olmamıza katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.

Ülkeleri demokrasiden uzaklaştıran her türlü eylem ve hareketlerin toplumları büyük acılara sevk ettiği, hukukî denetimden uzaklaşan yönetimlerin toplumlara zarar verdiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

Ülkemizde hiçbir zaman 12 Eylül 1980 müdahalesi gibi demokrasimizi kesintiye uğratabacak hareketlerin bir daha yaşanmaması temennisi ile saygılarımı sunarım.

Av. M. Tamer SOLAKOĞLU
Kocaeli Barosu Başkanı

BU SAYIDA...

03 12 Eylül Yargısı Üzerine Düşünceler
Av. Musa Kazım ÖZOK

04 12 Eylül Gölgesinde Hazırlanan 30 Yıllık Anayasa
Prof.Dr. Sevtap YOKUŞ

05 Sivilleşmenin Neresindeyiz
Av. Ö. Faruk GERGERLIOĞLU

06-07 12 Eylül Üzerine Söyleşi ve Mülakat
Av. Ertuğrul Sakaoğlu - Av. Selami Çakıcı

07 12 Eylül Müdahalesi Meşrumdur
Av. Tacettin DEĞER

08-09 12 Eylül Darbesi Ve Darbeciliğin Temelleri
Av. A. Kadir KÜÇÜKBAYRAK

10-11 Darbecilerden ve 12 Eylül Anayasasından Kurtulduk mu?
Av. Cumhur ARIKAN

12 12 Eylül ve Sendikal Hareket
Bekir YURDAĞÜL

13 12 Eylül'de Gazeteci Olmak
İsmet ÇİĞİT

14 Anayasaların Tarihsel Süreci Ve Meşruiyet Kaynağı
Av. Nesrin AKTAŞ

15 Etkinlikler

16 12 Eylül'ün Yok Ettikleri ve Yok Edemedikleri
Av. Mustafa OKÇU

ADLI YILIN BAŞLAMASI SEBEBİYLE YAPILAN BASIN AÇIKLAMASI

Hukuk devleti, siyasal ve yargı sistemini, hukukun üstünlüğü ilkesine göre biçimlendirmiş devlettir. Hukuk Devleti'nde kuvvetler ayrılığı özümsemiştir ve temel hak ve özgürlükler anayasal koruma altına alınmıştır.

Temel hak ve özgürlüklerin korunmasında en önemli unsur ise, "yargı organı"dır. Bu sebeple, yargının bağımsız ve tarafsız olması gereklidir. Bağımsız ve tarafsız yargının oluşabilmesi, yargı erkini kullanan yargıç ve savcılar, kendilerine yönelen her türlü baskıya karşı korunmaları ile mümkündür. Bu korunma, anayasada yer alan hakim ve savcı teminatının gerçekleştirilmesi ile sağlanabilir.

Yargı bağımsızlığının unsurlarından biri de, bağımsız savunmanın varlığıdır. Savunması kısıtlanan, baskılanan, görevini yerine getiremez hale konulan yargının, bağımsız olduğundan söz edilemez.

Uzun süredir ülke gündemimizi yeni anayasa tartışmaları meşgul etmektedir. Ülkemizin ve yurttaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayacak yeni anayasa yapılmasının zorunlu olduğu hemen herkesçe kabul edilmektedir. Ancak belirtmek isteriz ki, yeni anayasa yapılırken toplumsal uzlaşma sağlanmalı, mutlaka üniversitelerin, baroların, sendikaların, sivil toplum örgütleri ile diğer toplumsal unsurların görüşleri alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Yeni Anayasada kuvvetler ayrılığı prensibinin tam işlediği, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlandığı, bireysel hak ve özgürlüklerin tam bulunduğu çağdaş, demokratik, hukuk devletin gerçekleştirdiği yasal düzenlemeler mutlaka getirilmelidir.

Yeni Anayasa tartışmalarından önce, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun düzenlendiği Anayasa'nın 159. maddesi değiştirilmiştir. Değişiklikten önceki düzenlemede, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yargıtay ve Danıştay üyelerinin kurul üyelerini, kurul üyelerinin ise Yargıtay ve Danıştay üyelerini seçtikleri "kapalı kast" sistemi şeklinde yapılandırılmıştı. Adalet Bakanı ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı kurulun doğal üyeleriydi.

Çağdaş demokrasilerde olmayan bu yapının savunulması mümkün değildir. Ancak, değişiklikte getirilen düzenlemede de, Adalet Bakanı ile Adalet Bakanlığı Müsteşarı'nın kurul üyelikleri korunmuş, böylece Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nda Adalet Bakanlığı'nın etkisi devam ettirilmiştir. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yeniden yapılmasına yönelik yapılan düzenlemeler, ne yazık ki tam yargı bağımsızlığını sağlayacak düzeyde değildir. Yeni oluşan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, kısa sürede çıkardığı karar-nameler ve yaptığı atamalar ile tartışılır hale gelmiştir. Kurulun son olarak "Deniz Feneri" Soruşturması'ndaki üç savcı hakkındaki soruşturma açması sonrası, bu savcılarının görevden alınması kurula yönelik soru işaretlerinin artmasına sebep olmuştur.

Bu sebeple, Yeni Anayasada tam yargı bağımsızlığının sağlanması için

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu oluşumunun, Hakimlik ve Savcılık gibi iki ayrı mesleğin özlük işlerinin Hakimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu olarak iki ayrı yapıda örgütlenmesi ve kurulların içerisinde Adalet Bakanı ve Bakanlık Müsteşarı'nın yer almaması gerektiğini düşünmekteyiz.

Bu çerçevede yeni anayasada yargının kurucu unsuru olan "savunma mesleğinin" "Asli Yargı Kurumu" olarak Anayasa'nın yargı bölümünde düzenlenmesi gerektiğini de belirtmek isteriz.

Yargının bağımsız ve tarafsız olduğu kadar yurttaşlarımızın yargıya kolaylıkla erişmesi ve yargılamanın adil ve çabuk yapılması da son derece önemlidir. Bu gün yargımızın ağır iş yükü altında ezildiğini, uzun süren ve sonuçlanmayan davalar sebebiyle yargıya olan güvenin azaldığını hepimiz gözlemliyoruz.

"Geciken Adalet, Adalet Değildir" düşüncesiyle, hakim ve savcı açığının acilen kapatılması ve her hukuki sorunun hakim ve savcının önüne gelmesini engelleyecek Barolar eliyle ve avukatlar aracılığıyla yürütülen uzlaşma ve arabuluculuk kurumlarının hayata geçirilmesi gerektiğini belirtiyoruz.

CMK'nın 250. maddesi ile kurulan ve DGM'lerin devamı niteliğindeki özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin gizli soruşturma ve kovuşturma usulleriyle ayrı bir hukuk uygulayarak savunma ve adil yargılama hakkını ihlal ettiklerini belirtiyor ve özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması gerektiğini bir kez daha söylüyoruz.

Yine yargı organları tarafından ölüsüz ve keyfi kullanıldığını düşündüğümüz tutuklamanın, geçici tedbir olduğuna ve aslanın tutuksuz yargılama olduğunu, uzun süren ve infaza dönüşen tutuklamaların kamu vicdanını yaraladığını ifade ediyoruz.

Hukuk Devleti'nin en önemli unsurlarından biri de "adil yargılama" hakkıdır. Bu hakkın uygulanabilmesi için bağımsız ve tarafsız yargıçlara, insan haklarına saygılı savcılara ve bilgili, bağımsız avukatlara ihtiyaç vardır. Bu ise yargıç, savcı ve avukatların aldıkları hukuk eğitiminin kaliteli olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bugün hiçbir akademik yeterlilik aranmaksızın açılan ve sayıları 62'yi bulan hukuk fakültelerinin kaliteli ve yeterli hukuk eğitimi verdiklerini söylememiz olanaksızdır. Hukuk Fakültelerinde, öğrenciler bilgi alıcısı durumunda bırakılmakta, akademik yeterliliği olmayan kişilerce eğitilmektedirler. Bu sebeple, akademik kriterleri tamamlanmadan yeni hukuk fakülteleri açılmasını diyoruz. Avukatlık mesleğine kabulde de, hakim ve savcılık mesleğine kabuldeki gibi sınav şartı getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Böylece geleceğin hakim, savcı ve avukatlarının daha iyi yetişeceklerine ve adalete daha iyi hizmet edeceklerine inanıyoruz.

Bu düşüncelerle, Yeni Adli Yılın ülkemizde hukukun üstünlüğünün sağlandığı, çağdaş, demokratik, hukuk devletin tesis edildiği bir yıl olmasını ve tüm yargı mensuplarına iyilikler getirmesini diliyoruz.

Yönetim Yeri	
Ankara Karayolu no:111 Kocaeli Plaza K.5 İZMİT/KOCAELİ	
(262) 321 41 12 - 324 56 56 - 321 13 90	
www.kocaelibarosus.org.tr - kocaeli@barobarlik.org.tr	
Uygulama	
EDMİGA	
Cumhuriyet Cad. No:168 K:2D:7 İZMİT KOCAELİ	
bilgi@edmiga.com (262) 332 32 34	
Sahibi:	
Kocaeli Barosu adına Baro Başkanı Av.M.Tamer SOLAKOĞLU	
Yazı İşleri Müdürü	
Av. Süreyya KOŞAR	

12 Eylül Yargısı Üzerine Düşünceler

Kocaeli Barosu Yazı Kurulundan "12 Eylül ile ilgili" bir yazı hazırlamam istendiğinde, bu istemi hiç tereddütsüz ve fakat buruk bir heyecanla kabul ettim. Bu militarist yargılama faaliyetinin içinden gelen emekli bir Askeri Yargıç olarak, o döneme ait gözlem ve düşüncelerimi özellikle genç kuşaklara aktarmayı bir ödev olarak kabul ediyorum.

Av. M. Kazım ÖZOK

12 Eylül dönemi, yasama, yürütme ve yargının tek elde, yani beş kişilik kuruma heyetinden toplandığı otoriter bir ara rejimdir. Bu niteliği itibarıyla de hukukun olmadığı, daha doğrusu bu beş generalin ortak iradelerinin "hukuk" sayıldığı bir garip dönemdir.

Darbeyi yapanlar, ellerinde bulunan silahlı güce dayanarak anayasal düzeni zorla değiştirmişlerdir. Eğer bunda başarılı olmasalardı, ki bu o dönem için olanaksızdı, o takdirde anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs suçundan mülgä TCK'nun 146. maddesine göre idam cezası ile yargılanacaklardı. Darbeyi yapanlar başarılı olmuş ve doğal olarak da kendi hukuklarını yaratmışlardır.

Bana göre, 12 Eylül yönetiminin iki affedilmez vebalı vardır. Birincisi şudur; 12 Eylül 1980'den önce de ülkede "sıkıyönetim" vardı ve hemen her gün sağ veya sol siyasal gruplardan en az 20 kişi hayatını kaybediyordu. 12 Eylül darbesi ile bu ölümler birden bire bir bıçak gibi kesildi. Demek oluyor ki, bu ölümleri yok etmek veya azaltmak mümkün iken, güya halk nazarında darbenin haklılığını veya meşruiyetini kanıtlamak istemesine, uzunca bir süre halkın sabrının taşması beklenmiştir.

Yönetimin bir başka vebalı de şudur; başlangıçta, güya sağ veya sol ayrımı yapılmadığı izlenimini yaratmak için tüm siyasal partiler kapatılmış, yöneticileri tutuklanıp yargılanmışlardır. Ama giderek tehlikenin soldan geldiği varsayımından hareketle, düşünen, üreten, sorgulayan bir dizi aydın, yurtsever ve demokrat insan ya yargılanmış ya da işinden olmuş ve böylece bu kitle korkutulup sindirilerek depolitize edilmiş, bunun sonucunda da doğal olarak, entel değil ama entelektüel kesim bilinçli olarak yok edilmiştir. Bugün, içinde bulunduğumuz sıkıntıları aşamamanın en büyük nedenlerinden birisi, 32 yıl önce yaşanan bu büyük yok oluş ve kıyımdır.

12 Eylül yargısının en olumsuz yanlarından birisi de, kuşku yok ki, bir in-

sanlık suçu olan "işkençe" olgusunun doruk noktaya çıkmasıdır. O dönem için sorgulama / delil elde etme faaliyetinde en sık başvuru bu yöntem, ne yazık ki, yine o dönemin savcı ve yargıçları duyarsız kalmışlardır. Daha da üzücü olanı, işkençe olgusunu saptamakla görevli ve yükümlü olan doktorlar, bu insanlık suçunun işlenmesine seyirci olmaktan da öte, işkençe bulgularını raporlarına yazmayarak işkençeye bizzat katkıda bulunmuşlardır.

O dönemde işkençe olgusu, en yoğun bir biçimde Diyarbakır Askeri Cezaevinde yaşanmıştır. Buradaki işkençeler karşısında Askeri Mahkemelerin yeteri kadar duyarlı olmadığı savunana Av. Erdinç UZUNOĞLU, mahkemeye hakaretten cezalandırılmıştır. Oysa, "savunma dokunulmazlığı" diye bir şey vardır ve bir savunma avukatının bundan daha doğal bir hakkı ve tepkisi olamaz. Keza aynı avukat, mahkemede sesini fazla yükselttiği için ceza almıştır. Oysa, Türk Ceza Hukuku'nun duayenlerinden merhum Prof. Dr. Faruk EREM'e göre; aksine, savunma yüksek sesle ve heyecanla yapılmalıdır.

12 Eylül yargısının en çok tartışılan yanlarından birisi de "mahkemelerin bağımsızlığı" konusu olmuştur. Gerçekten, adli yargı ne kadar bağımlı ise, askeri yargı da o kadar bağımlıdır. Adli yargıçlardan farklı

olarak askeri yargıda "komutan" da sivil vermektedir. Askeri yargıçları görevleriyle ilgili olarak denetleyen ve Milli Savunma Bakanlığına bağlı bir birim olan Askeri Adalet İşleri Başkanlığının müfettişleri varsa, adli yargının da Adalet Bakanlığına bağlı müfettişleri vardır. Ancak, şimdilerde sevinerek ifade etmeliyiz ki, askeri yargı giderek kendi içinde daha demokratik bir yapıya bürünmekte ve askeri yargıyı bağımsız kılmaya dönük mevzuat değişiklikleri hızla yavaşama geçirilmektedir. Bu çerçevede,

Askeri Mahkemelerde mevcut ve hukukçu olmayan "subay üye" son anayasal düzenlemelerle kaldırılmış ve askeri yargının görev alanı olabildiğince daraltılmıştır. Artık asker kişilerle iştirak halinde de işlenmiş olsa, Askeri Ceza Yasasında yazılı bir suç da olsa, sivil kişiler hiçbir zaman Askeri Mahkemelerde yargılanmamaktadır. Hatta, yeni yasama döneminde yaşama geçeceğini umduğumuz Anayasal düzenlemelerde, Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin de kaldırılması planlanmaktadır.

Böylece, evrensel hukuk normlarına uygun ve paralel olarak askeri yargı, sadece asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara bakan bir yargı alanı olarak kalcaktır. Gerçekten, "adalet" adalettir. "Adalet'in" askeri ve sivil olamaz. Bu konu üzerinde en etkin çalışmayı ya-

pan sevgili dostum ve meslektaşım Dr. Av. Ümit KARDAŞ, daha Sıkıyönetim Mahkemelerinde görevli iken, "Askeri Yargı Sisteminin Kaldırılması" isimli bir doktora tezi hazırlamış ama bu tez o dönemde çeşitli bahanelerle üniversite hocalarından kabul görmemişti. Ancak, ne ilginçtir ki, bu tezin dayandığı hukuksal gerekçeler Av. Ergin CİNMEN tarafından AİHM'de Haydar KUTLU ve Nihat SARDİN davasında kullanılmıştır.

Sıkıyönetim Mahkemelerinin bağımsızlığını etkileyen önemli bir faktör de; bu mahkemelerde görevli yargıç ve savcılarının sıkıyönetim komutanlarından ve kolayca görevlerinden alınıp pasif görevlere atanmasıydı. Bu konuda çarpıcı bir örnek vermek gerekirse, bu satırların yazarı, o dönemde DİSK Genel Başkanları Kemal TÜRKLER ve Abdullah BAŞTÜRK'ün salıverme kararlarına imza atmış, Yılmaz GÜNEY'e, "Salpa" adlı romanında komünizm propagandası yaptığı savıyla yargılandığı mahkemede beraat kararı vermiş, mülgä TCK'nun 142 ve 163.maddelerini, düşüncesi özgürlüğünün önünde bir engel gördüğü için iptal istemiyle Anayasa Mahkemesine götürmüş, 1 Mayıs'ta sokağa çıkma yasağını ihlal eden Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice BORAN'ın tutuklama kararına "karşı oy" kullanmış ve nihayet bir dizi işkençe olgusunu suç duyurusu olarak Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşavirliğine iletmış, bütün bunların sonucu olarak da bu görevinden alınıp Erzurum 9. Kolordu Komutanlığı Askeri Savcılığına sürgün edilmişti.

Sonuç olarak; asker'in sivil yönetimlere müdahalesi ve kendisini iktidar mevkiine getirmesi her dönemde büyük acılar yaşattmış, bu durum, hem silahlı kuvvetleri kendi içinde sıkıntıya sokmuş ve hem de ulus olarak telafisi olanaksız zararlar yaratmıştır. Daha demokratik bir yönetim için, askerin yönetime müdahale gerekçesi olarak gösterilen, TSK İç Hizmet Yasasının 35. maddesinin de kaldırılması isabetli olacaktır. Zira, Türkiye Cumhuriyetini koruma ve kollama görevi, artık silahlı kuvvetlerin değil bizzat halkın kendisine ait olmalıdır.

12 Eylül Gölgesinde Hazırlanan 30 Yıllık Anayasa

İçerik olarak 1982 Anayasası, 1971'den itibaren geliştirilen otoritenin ağırlaştırılması, özgürlüklerin siyasi istikrar uğruna geri plana itilmesi temel mantığı ile yapılmıştır.

Prof.Dr. Sevtap YOKUŞ

Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Demokratik anayasalar, iktidarı sınırlayan birey hak ve özgürlüklerini güvence altına alan anayasalardır. Bu nitelikte bir anayasa sahip devletler ancak, anayasa devlet olarak tanımlanabilmektedir. 1982 Anayasası ile Türkiye'de, siyasi iktidarın temel işlevinin bireylerin hak ve özgürlüklerinin sağlanması olduğu esastan uzaklaşmıştır. Hazırlık sürecindeki toplumsal uzlaşmadan yoksunluğun yanı sıra içeriğinden de hak ve özgürlükler bakımından önemli sorunları barındırmıştır. 1982 Anayasası, otoritenin yüceltildiği, insan haklarının geri plana itildiği bir mantık üzerine oturtulmuştur.

1982 Anayasası, kriz ortamında, olağanüstü koşullarda ve Türkiye sürekli olağanüstü koşullarda yaşayacakmış gibi hazırlanmış bir Anayasa olmuştur. 1982 Anayasası'nın olağanüstü rejime ilişkin düzenlemeleri ayrıca sürekli gündemde olmuş, Anayasal hükümlerin yanında oluşturulan düzenlemelerle, özellikle olağanüstü hal kanun hükmünde kararname yoluyla, anti demokratik hükümlerle donatılmış yürürlükteki Anayasa bile aykırı, hukuk dışına itilmiş bir rejimin uygulanması yoluna gidilmişti.

1982 Anayasası'na henüz oluşum aşamasında anti-demokratik özellik yüklenmiştir. Anayasa metnini belirleyen irade Milli Güvenlik Konseyi olmuştur. Dolayısıyla, 1982 Anayasası temsilcilik niteliği olmayan bir organın eseridir. Herhangi bir seçilmiş organın iradesini yansıtmayan ve demokratik olmayan bir ortamda halkoyuna sunularak kabul edilen Anayasa metni, hukuksal bir temelden yoksun olup, fiili bir iktidarın ürünüdür.

İçerik olarak 1982 Anayasası, 1971'den itibaren geliştirilen otoritenin ağırlaştırılması, özgürlüklerin siyasi istikrar uğruna geri plana itilmesi temel mantığı ile yapılmıştır. Sivil iradeye yer verilmeden oluşturulmuş olan 1982 Anayasası, sonraki tarihlerde de sivilleştirilememiş bir Anayasadır. Oluşum aşaması

dikkate alındığında, Milli Güvenlik Konseyi'nin eseri niteliğini taşıyan 1982 Anayasası, içeriğine yansıyan otorite ağırlıklı özgürlükleri gerileten anti-demokratik yapısı nedeniyle sürekli eleştirilmiştir. Birçok kez değişikliğe uğrayan 1982 Anayasası, özgürlükler bakımından en kapsamlı şekilde 2001'de değişmiştir. 2001 değişikliklerine kadar ise, hak ve özgürlükler Anayasa yoluyla neredeyse kullanılamaz hale getirilmiştir.

2001 Anayasa değişiklikleri öncesinde 1982 Anayasası katmerli sınırlandırma sistemini benimsemişti. 1961 Anayasasında olmayan genel sınırlama hükmüne yer vermişti. Anayasa'nın 13.maddesinde yer alan sınırlama nedenleri, Anayasa'daki tüm hak ve özgürlükler için geçerli olup, bu sınırlama nedenleriyle sınırlandırılabilir. Bu hükümle, "özgürlük kuralı istisna" temel ilkesi bozulmuştu. Genel sınırlama nedenleri, objektif bir şekilde içeriği belirlenebilecek türden nedenler olmadığından ve sınırlama kavramlarındaki içerik belirsizliğinden, siyasal karar organlarının takdir alanını oldukça genişletmişti. Takdir alanını denetleyecek olan yargı organının denetim derecesi de belirsizleşmişti.

1961 Anayasasında öngörülen ve özgürlüğü sınırlamanın sınırı olarak belirlenen "hak ve özgürlüklerin özüne dokunulamaz" ölçütüne 2001 Anayasa değişikliği öncesinde 1982 Anayasası'nda yer verilmemişti. Bunun yerine "demokratik toplum düzeni gerekleri" güvence ölçütü olarak tek başına kullanılmıştı. Bu ölçüt tek başına ve 1982 Anayasasının Başlangıç kısmı ile temel ruhu göz önünde tutulduğunda, öze dokunma yasağından daha güvencesiz, daha subjektif olması noktalarında yetersiz bulunmuştur.

Anayasa'daki diğer bir sınırlandır-

ma ağı, her hak ve özgürlüğün düzenlendiği madde kapsamında, yine o hak ve özgürlüğün sınırlandırılması olanağının yaratılması şeklindedir. Hak ve özgürlüğün öngörüldüğü hemen her Anayasal hüküm, aynı zamanda sınırlandırma nedenlerini de belirlemiştir. Böylece Anayasa'da yer alan her hak ve özgürlük 2001 anayasa değişikliğinden önce hem genel sınırlama hükmünde yer alan sınırlama nedenleri hem de öngörüldükleri maddede belirlenen sınırlama nedeni ile sınırlandırılabilir. 2001 Anayasa değişikliğinden sonra hak ve özgürlükler, yalnızca yer aldıkları madde kapsamında belirlenen sınırlama nedenleri ile sınırlandırılabilir.

Anayasa'nın 14.maddesi, genel yasaklama hükmünü niteliğindedir. "Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaya cağı" başlığı altında düzenlenen bu hüküm de diğer sınırlama hükümleri gibi, Devletin bireye karşı korunması anlayışının, yani 1982 Anayasasının temel felsefesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Bu hüküm de 2001 Anayasa değişiklikleri kapsamında bazı değişikliklere uğramış, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin koşut 17.maddesine benzetilmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan değişiklikle, genel yasaklama hükmü olmaktan çıkarıldığı söylenemez.

Olağan döneme özgü 2001 Anayasa değişiklikleri öncesinde tüm sınırlama şekilleri, insan haklarına ilişkin uluslararası standartlara aykırı yasaklamalar niteliğindedir. Bu durum Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırılığın saptandığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile netleşmiştir. Hak ve özgürlüklerin Anayasal ve yasal sınırları, yasakları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi ile Türk mahkemeleri kararları büyük oranda birbirine zıt bir şekilde çıkmıştır. Anayasal-yasal sınırlamaların yanı sıra Türk mahkemelerinin yorum tarzı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yorum tarzının farklılığı da birbirine zıt içerikteki kararların diğer nedenini oluşturmuştur. Türk mahkemeleri kararlarında, sınırlama ve yasaklama hükümlerini, niteliği ne olursa olsun her durumda katı bir şekilde uygularken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özgürlükler lehine geliştirdiği ölçütleri kullanarak kararlarını vermiştir. Örneğin siyasi parti kapatma davalarında Anayasa Mahkemesi, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Siyasi Partiler Kanunu'ndaki siyasi parti yasaklarını uygulayarak siyasi partileri kapatma yoluna giderken; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ifade ve örgütlenme özgürlüklerine ilişkin hükümlere bağlı kalarak ve bu özgürlüklerin güvence ölçütlerini kullanarak Anayasa Mahkemesi'nin tersi sonuçlara ulaşmıştır.

1982 Anayasası'nın, özellikle Avrupa Birliği çerçevesinde ortaya konulmuş bulunan siyasi kriterler ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sistemi ile çelişkilerinin, uyumsuzluklarının hatta yer yer zıtlıklarının giderilmesi amacıyla ilk aşamada Anayasal değişikliklere gidilmesi zorunluluğu incelendiğinde ilk anlaşılan, değişikliklerin büyük oranda temel hak ve özgürlüklere ilişkin ve özgürlüklerin güçlendirilerek, güvenceye kavuşturulması yönünde olduğudur. Buna dayanarak, Anayasa'nın özgürlükleri kapsamasında bazı değişikliklere uğramış, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin koşut 17.maddesine benzetilmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan değişiklikle, genel yasaklama hükmü olmaktan çıkarıldığı söylenemez.

Sivilleşmenin Neresindeyiz ?

12 Eylül darbecileri asker gözlükleri ile dünya'ya bakıyordu. Bize göre çok az olan demokrasi vb gibi özgürlükler onlara göre halkı şımartacak kadar çok verilmiş fazlalıklardı. Şimdi ise artık herkes karşıtı bile olsa ötekinin fikirlerinin zorbaca kısıtlanmasının yanlış olduğunun doğruluğunu teslim ediyor.

Av. Ö. Faruk GERGERLİOĞLU

Türkiye 31 sene önce hala tartışılan bir askeri darbe yaşamıştı. İktidarı ele geçiren cunta tüm özgürlükleri askıya almıştı. Türkiye'nin sorunlarına güç kullanarak çözüm bulacağını iddia etmişti. Hakikaten de esaslı bir güç uygulamıştı ve bir müddet itirazi bir ses çıkmasını engellemişti. Ancak ortaya çıkıldığında iddia edilen sorunlara çözüm bulma anlamında bir ilerleme sağlayabildi mi? Yoksa zorbalığın yanlışlığı mı ortaya çıktı? Darbenin 31. yılı yaklaşırken bunu tekrar tahlil etmeden geçmek olmaz.

Cumhuriyet tarihi maalesef anti demokrasi ile dolu. Bu ya tek parti dönemi şeklinde tezahür etsin ya da ortalama 10 yılda bir yapılan darbe veya muhtıralarla olsun pek bir farklı hal arz etmiyor. Türkiye toplumu sırtından sopa eksik edilmemesi gereken bir toplum olarak görüldü yıllarca egemenler tarafından. Toplumun adam edilmesi gerekiyordu. Bu yüzden çok partili bir sistem gibi farklı alternatifleri de tanıyabilecekleri bir sistem ile aklı karışmamalıydı toplumun. Akli karışıp farklı alternatif arama başlama cür'eti gösterirse askeri müdahalelerle adam edilmeliydi. Bunun böyle olduğunu biliyoruz. Fakat herkes bunda müttefik mi? Yapılan farklı kamuoyu anketlerini incelediğimiz zaman % 25-30 aralığında değişen bir oranla halkın darbeyi gerektiğinde askerlerin yapabileceği bir müdahale olarak gördüğünü anlamaktayız. (http://www.aktifhaber.com/news_detail.php?id=267427)

Yani tüm özgürlüklerin askıya alındığı bir ortamı hakkına ve özgürlüğüne çok düşkün olması gerektiği düşünülen bir topluluk meşru görebiliyor. Bu hayal kırıklığı oluşturan oranı irdelemek gerekiyor.

12 Eylül günlerine geri döndüğümüz zaman çok şiddetli bir anarşi ortamı ile karşılaşırız. 12 Eylül'e yaklaşan son günlerde günde ortalama 20 kişinin öldüğü, bazı şe-

hirlerde ideoloji ve mezhep kavgalarının çıktığı günleri hatırlıyoruz. Fikrin ifade edilmesinin çok güç olduğu, zorbalığın hakim olduğu kuvvetli olanın borusunun öttüğü günlerdi o günler. Bu karışıklık ortamından bıkan insanlar askeri darbeyi gördükleri anda derin bir nefes almışlardı. Hatta kamplaşan taraf müntesipleri bile ilk anda hadi aşan bu karışıklığın bitmesinden ve kendilerine de gelebilecek ölüm sırasını savmalarından dolayı bir parça mutlu olmuşlardı. Ancak düdüğü çalan yeni yönetim sorunlara çözüm bulabilmiş miydi? Zorbalığın bu sefer asker eliyle yapıldığı yılları yaşamaya başlamıştık. İstenen halkın adam olmasıysa bu zorbalık yolu ile olmadı. Zorbalık ancak itirazi bir sesin çıkmamasını sağladı ve kimilerine fırsatçıktan istifadeyi getirdi. 12 Eylül günü bıçak gibi kesilen anarşi sorunların bittiğini göstermiyordu. Ülkede

sorunların bitmesi belki darbecilerin istemediği bir şekilde oluyordu. Konuşmalarıyla güven kazanan bir adaya Turgut Özal'a oy verilmemesini istemelerine rağmen halk darbecilerin istediğinin tam aksi yöne bir yöneliş gösteriyordu. Aslında halk sorunlarının 12 Eylül öncesine anarşi ile çözülmeyeceğini gördüğü gibi askeri despotizm ile de çözülmeyeceğini söylüyordu.

12 Eylül 1980'de 15 yaşında bir genç idim. 12 Eylül'den birkaç gün sonra aniden evimize bir akşam ziyareti yapan polis memurları ayakta kalırlarını çıkarmaya tenezzül etmeden evde arama yapacaklarını söylüyorlardı. Aradıkları onların ifadesi ile irticai yayınlardı. Rahmetli babam islami görüşleri ile tanınan

bir memur idi. Komiser "Muhittin bey evinizde yasadışı bir şey bulamadık ama ifadeniz için bir 5 dakika Emniyet'e gitmemiz gerekiyor demişti. Gidiş o gidiş... Emniyet'te gözaltına alınan babam tam 1 ay Nezarethane'de tutuluyor ve her türlü aşağılamaya maruz kalıyordu. 1 ay sonra ise "sizde bir şey bulamadık ama ne yapalım paşa böyle istedi" deniliyordu. Başkalarının yaşadığı akıl almaz işkenceler karşısında sözü bile edilmeyecek olsa da dönemin keyifliğini göstermesi açısından bir nebze fikir verebilirdi bunları aktarıyorum. Paşaların her biri birer kral idi o zamanlar. Askeri Cunta anayasa oylamasından istediği rengin çıkması için oy zarflarını bile oldukça şeffaf yaptırmıştı. Hizaya gelmeyenlere göz-

dağı vermenin bir yolu da buydu o zamanlar. 12 Eylül darbecileri asker gözlükleri ile dünya'ya bakıyordu. Bize göre çok az olan demokrasi vb gibi özgürlükler onlara göre halkı şımartacak kadar çok verilmiş fazlalıklardı. Şimdi ise artık herkes karşıtı bile olsa ötekinin fikirlerinin zorbaca kısıtlanmasının yanlış olduğunu doğruluğunu teslim ediyor. 12 Eylül'e karşı klasik islami çevreler net bir duruş sergileyemediler. Ne de olsa darbeden birincil dereceden zarar görmüyorlardı. Sol kesimin keskin 12 Eylül karşıtı duruşunu ancak 2010 yılında yeni anayasa çalışmaları gündeme gelince hatırladılar. Ama önemli olan zor zamanda konuşmaktır. Darbenin tüm ağırlığı ile toplumun üstüne çöktüğü günlerde göreceli suskun kalıp tuttuğu parti iktidarında olduğu zaman 12 Eylül'ün vah-

şetinden bahsetmek hakkaniyete aykırıdır.

12 Eylül darbecileri Allah'ın tüm günlerinin kendilerinin olacağını sanıyorlardı. Bir hukuk komedisi olan darbe yaptıktan sonra çıkarılan 82 anayasasının geçici 15. madde absürlülüğü ile yargılanmalarını önlemeye çalışıyorlardı. Bunlar artık aşıldı ve şimdi darbeciler o zorba günlerinin hesabını verme korkusu taşıyor en azından.

12 Eylül son somut askeri darbe oldu. Sonraları mecburen tarz değiştirerek 28 Şubat'ta post modern bir tarz veya 27 Nisan'da e-muhtıra ile yapsa da imvesini kaybettiği belli olan bir müdahale tarzı oldu darbe. Peki o halde hala darbelere karşı % 25-30 luk halk desteği neden? Türkiye'de demokratikleşme devlet açısından eksikti ama halk açısından da bu pek farklı değildi. Bir sorun oldu mu bunu güç ve zorbalık yönünde çözmeye eğilimi maalesef toplumda hala darbecileri destekleme oranı kadar mevcut. Eğitim eksikliğinden kaynaklanan bu sorunu gerçek anlamda ıslah etmesi gereken devletin de yıllardır hali halktan betardi. Ancak şimdi darbeden 31 yıl geçen bu günlerde devletin hak ve özgürlüklere daha çok önem verme çabası içinde olduğunu gözlemliyoruz. Bu istenir oranda olmasa da en azından "ben devletim ne yapsam yeridir ve itiraz kabul edilmemelidir" anlayışı en azından yumuşamıştır. Azınlıklara karşı haksızlık yaptığını ikrar eden bir devlet ile karşı karşıyayız. Hukukun üstünlüğünün elitler için de olabileceğini artık kabul eden bir devlet ile karşı karşıyayız. Askerin asli görevini anlamaya başladığı günlerdir. Sivilleşmenin ister sevmediğiniz bir fikir olsun ve iktidar olsun sorunların çözümü için herkesin uyması gereken tek adres olduğunu en azından bilen bir toplum yetişti artık. Anketlerle ilgili sorunum bizce cevabı ise şudur. Devlet demokratikleştikçe halkta darbeyi destekleme oranı zamanla daha da düşecektir.

www.omerfarukgergerlioglu.blogcu.com

Av. Ertuğrul Sakaoğlu ile 12 Eylül Üzerine Söyleşi

12 Eylül sonrasında ; oluşan anti demokratik ortam, 1980 sonrası apolitik ortamda yetişen genç hukukçular üzerinde, daha sonra hukuk sistemimizde tartışılmadan yürürlüğe giren halen içselleşemeyen yeni yasalara rağmen yargıda eski alışkanlıkların sürmesi nedeni ile de “özlenen hukuk ”un gerçekleşmesini geciktirmektedir.

12 Eylül müdahalesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül askeri darbesi; planlı, organize, önceden hazırlanarak oluşturulan tekelsel sermayenin egemenlik araçlarının uygulanabilmesi için yürürlüğe konulan faşist bir darbedir.

Demokrasinin tüm kural ve kurumlarını, yetersizde olsa daha da geliştirme ve güçlendirme amacı ile her geçen gün daha da örgütlenme çabasında olan tüm toplum sınıf ve katmanlarının askeri güç ile ezilmesi.

1961 anayasası ile biçimlendirilen demokrasi amaçları, siyasi partiler, dernek ve köy kooperatifleri ve sendikalar demokratik araçlardan yararlandıkları ölçüde güçlenmeye ve temsil ettikleri toplum kesimlerini örgütlü güç haline getirmeye başlamışlardı ki; uluslararası sermayenin, bölgemizdeki güçlerin çaba ve faaliyetleri, faşist saldırılar ile ilerici demokratik toplum kesimleri saldırılarla karşılandı. 1970’li yıllar kitleselleşen toplum kesimleri, her geçen gün artarak süren silahlı saldırılar ile yıldırılmaya çalışıldı.

Ülkenin çok değerli bilim ve sanat insanları, öldürüldü. Üniversite gençliği bombalı saldırılar ile terörize edilmeye çalışıldı. parti sendika liderleri, gazeteciler öldürüldü ve toplum sindirildi.

Toplum sindirilerek yılgınlık yaygınlaştırılmaya ve gayri meşru yapmak istenen amaca adım adım ülke getirilmeye çalışıldı. Gerçekte “akıtlı” kanların “her ne şekilde olursa olsun” durması için tüm toplumda mutabakat oluşturularak öngörülen 12 Eylül’e meşruiyet kazandırılmaya çalışıldı. Başarılıdı da. Nitekim Anayasa referandumu –karşı kampanya yasağı da olsa- % 91 ile kabul edildi. Oysaki yaratılan terörün üstesinden gelecek güç; tüm toplum kesimlerinin örgütlü güç olması, siyasi partilerin ve seçim sisteminin daha demokratik şekilde düzenlenmesi ve terörü yaratıcıların korunup kollanması yerine, üzerine gidilmesi ile gerçekleşecekti.

12 Eylül darbesi, maalesef toplumsal sorunları çözmediği gibi, daha da içinden çıkılmaz hale getirdi, Darbeciler tarafından; darbenin nedeni olarak sayılan “anarşi ve terör” ün bir gün sonra sona ermesi, darbenin gerçekte, ülkede ulusal ve uluslararası sermayenin istediği biçimde ve engelsiz olarak istediği yasal ve fiili

değişikliklerin gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

12.Eylül müdahalesinin siyasal alandaki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül darbesini yapanların temel yaklaşımı darbe bildirisinde açıkladıkları gibi; “...Girişilen hareketin amacı, ülke bütünlüğünü korumak, millî birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmaktır...”cümlesinde ifadesini edilmesine rağmen, ilk tehdit olarak gördükleri, halkın nisbi temsil biçiminde kendisini temsil ettiği parlamento feshedildi, halkın örgütlenmediği iktidar araçları siyasi partiler ile sendikalar ve dernekler kapatıldı. Ardından öncelikli tehdit olarak görülen sol kitlesel olarak işkence, tutuklama ve cezalar ile ezilmeye çalışıldı.

12 Eylülde dizayn edilen yasal ile, siyasi çoğunluk ve temsil en alt düzeye inmiştir.% 10 Seçim barajı dahi,12 Eylül 1980 tarihinden itibaren seçimlere katılan siyasi partilerin aldıkları oy oranlarına ve seçime katılma oranlarına göre değişken olmakla birlikte, halkın büyük çoğunluğunun parlamentoda temsil edilmemesi sonucunu doğurmuş ve siyasal çoğunluğun engeli olmuştur.

12 Eylül müdahalesinin toplumsal yaşamdaki etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?

12 Eylül ile işçi işveren arasındaki toplu iş hukukunu ilgilendiren sendikalar yasası ile Grev lokavt yasaları değiştirilmiş ve geçiş hükmü adı altında tanınan bir olanak ile kapatılan DİSK’in işçileri bir anda Türk-iş’e bağlı değişik işkollarında gerici sendikaların işçisi durumuna getirilmiştir. Sendikalara ülke düzeyinde % 10 ülke barajı getirilmiştir. Bir işyerindeki sendikal rekabette çoğunluk için % 50 çoğunluk aranmıştır. Referandum sözü-bugün dahi- edilememiştir.

Bir istatistiğe göre,1980 öncesinde ülke nüfusu 40 milyon civarında iken; 2.500.000 olan sendikal işçi sayısı, bugün 70 milyon ülke nüfusuna göre 650.000 civarındadır.

1980 darbesi ile yeniden dizayn edilen toplumsal, siyasal yaşamındaki kalıntıları halen sürmektedir.

12 Eylülün toplumsal barışa katkısı değil zararı olmuştur. Ülke insanının en küçük birimden; dernek, sendika, kooperatiflerde özgürce örgütlenip kendilerini ifade edemedikleri bir ortamda, farklı kültür ve geleneklerle birlikte yaşama kültürünü de geliştiremezler. Bu olumsuz ortam ise dinsel, etnik, kültürel, siyasal farklılıkların derinleşmesine neden olmaktadır.

12 Eylül müdahalesinin hukuk alanında yarattığı sonuçları nasıl buluyorsunuz?

Siyasi iktidarlar yargı ve hukukun alanını, kendi yararlanma araçları olarak görmüşlerdir Eylül ile 1982 anayasasında; HSYK yeniden düzenlenmiş ve Adalet Bakanlığı ve Müstehar ile toplanma ve karar mekanizmaları ile yeniden düzenlenmiştir.

“SİYASİ İKTİDARLAR YARGI VE HUKUKUN ALANINI, KENDİ YARARLANMA ARAÇLARI OLARAK GÖRMÜŞLERDİR.

”

12 Eylül sıkıyönetim mahkemelelerinde yaratılan, işkence iddiaları, ifade ve inanç özgürlüğü, örgüt üyeliği vs. konularındaki ceza yargılaması alışkanlıkları uzun süre yargıya egemen olmuş, içtihat yolu ile dahi değişmemiştir.

12 Eylül sonrasında ;oluşan anti demokratik ortam, 1980 sonrası apolitik ortamda yetişen genç hukukçular üzerinde, daha sonra hukuk sistemimizde tartışılmadan yürürlüğe giren halen içselleşemeyen yeni yasalara rağmen yargıda eski alışkanlıkların sürmesi nedeni ile de “özlenen hukuk ”un gerçekleşmesini geciktirmektedir.

12 Eylül müdahalesi kişisel yaşamınızı nasıl etkiledi?

12 Eylül öncesinde 70’li yılların İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi olarak ve siyasal öğrenci derneklerinde çalışması olan ve daha sonra hukukçu olan birçok kişi gibi, bedel demeyeyim ama nasibimizi aldık. Öncelikle yıllarca 12 Eylülün bakış

açısı ile çevrenizdeki insanlar sağcı/solcu gibi gizemli bir misyon yükleyerek sizi tanımadan nitelediler.

1980 öncesindeki örgüt üyeliğimiz” nedeni ile 1980 sonrasında, avukatlık yaşamına başlamış iken yargılanıp hüküm giydim. Askeri Yargıtay tarafından dosyanın bozulması nedeni ile Beraat ederek meslek yaşamıma devam ettim.

Kişisel olarak ne yaşadığım çok önemli değil, Hukukçu olarak ise, siyasi kimliğimiz, duruşumuz nedeni ile 12 Eylülün en sıcak sıkıntılı günlerinde Av. Semra Şıvgın stajyeri avukat olarak sıkıyönetim tutuklevlerine girip, çıktım. Ruhsatımı alır almaz da sıkıyönetim mahkemelerinde duruşmalara avukat olarak katıldım.

12 Eylül yargılamalarında, bireysel yargılamalar dışında toplu “örgüt davalarında”, adli mahkemelerde alışık olmadığımız kadar duruşma yapıllı biçimi, savunmaya yer verme biçimine tanık olduk. Ancak, toplu davalarda yargılama sonunda, hüküm yine polis ifadelerine yıllarda her örgüt dosyasına gider o örgüt konusunda emniyet genel müdürlüğü istihbarat raporundaki nitelemelere uygun ve gerekçeler ile mahkûmiyetler gerçekleşti.

12 Eylül müdahalesinin yarattığı sorunları bir bütün olarak gidermek için neler yapılmasını öneriyorsunuz.

Söylenecek çok söz olduğuna biliyoruz. Ancak bu söyleşi boyutlarında,12 Eylül 1980 den bugüne geçen 30 yılda yaşananlar, ülkenin 30 yılda demokrasi adına kayıp yılları düşünüldüğünde, gelecek hiçbir iktidarın demokratik gelenekler içinde, kendisi için hukuk yaratamayacağı, siyasette başka hiçbir aktörün yer alamayacağı kuralları içeren, bireyi öne alan demokratik bir anayasa çözümünü dışında bir seçeneğimiz olmadığını düşünüyorum.

Yeni bir anayasa istek ve özlemi, bir hukuk olarak bize hoş gelmekle birlikte, anayasanın oluşturulma biçimi, katılım ve tartışılmasının da aritmetik hesaplarla ya da sesi daha çok çıkanların gücü ile değil, en geniş katılım biçimi yaratılarak ve yerelde ve kabulünde kurucu bir irade ile gerçekleşmesini savunmak ve biçimlerini yaratmak bizlerin görevi olduğunu düşünüyorum.

Av. Selami Çakıcı ile 12 Eylül Üzerine Mülakat

12 EYLÜL MÜDAHALESİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ ?

12 Eylül müdahalesi meşru bir müdahale midir?

Hayır değildir.

Müdahale yapmadan sorunları çözmek mümkün müydü?

Evet ümkündü.

12 Eylül müdahalesi sorunlarımızı çözdü mü?

Hayır çözmedi

12 EYLÜL MÜDAHALESİNİN SİYASAL ALANDAKİ ETKİLERİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ ?

12 Eylül müdahalesini gerçekleştiren kadronun temel yaklaşımı neydi?

Kenan Evren’in Cumhurbaşkanı, diğerlerinin de yönetimde söz sahibi olması.

12 Eylül müdahalesinin siyasal çoğunluğa, siyasal kurumlaşmaya ve toplumsal özgürleşmeye etkileri neler oldu?

Hiç bir etkisi olmadı.

12 EYLÜL MÜDAHALESİNİN TOPLUMSAL YAŞAMDAKİ ETKİLERİNİ NASIL DEĞERLENDİRİRSİNİZ.

12 Eylül müdahalesi çalışma yaşamındaki (işçi-işveren ilişkileri) sonuçları neler oldu?

Sorunlar buz dolabına kondu.

12 Eylül müdahalesinin dinsel, etnik, kültürel, siyasal farklılıklar üzerindeki etkisi neler olmuştur?

Hiç bir etkisi olmamıştır.

12 Eylül müdahalesinin toplumsal barışa bugün itibari ile katkısı olduğuna inanmıyorsunuz?

Evet, toplum müdahale için suni gerilimler ve olaylar oluşturulduğuna öğrendi.

12 EYLÜL MÜDAHALESİNİN HUKUK ALANINDA YARATTIĞI SONUÇLARI NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ

12 Eylül müdahalesinin yargının “bağımsızlığı ve tarafsızlığı” na etkisi ne olmuştur?

Tarafsızlık ve bağımsızlık yok edilmiştir.

12 Eylül müdahalesinin Hukuk sistemi üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkileri neler olmuştur?

Hukuk rafa kaldırılmıştır.

12 Eylül Hukukunun barış, özgürlük, demokrasi, insan hakları gibi temel değerler ve kurumlar üzerindeki etkileri neler olmuştur ?

Kısıtlamıştır.

12 EYLÜL MÜDAHALESİ KİŞİSEL YAŞAMINIZI NASIL ETKİLEDİ

12 Eylül müdahalesi size, yakınlarınıza veya tanıdıklarınıza maddi, manevi, fiziki zararı oluşmudur?

Olmuştur.

12 Eylül müdahalesi sonucu oluşturulan sıkıyönetim mahkemeleri yargılamalarına ilişkin kişisel gözlemleriniz ve izlenimleriniz var mıdır?

Savunma ve özellikle delil sunma engellenmiştir. Zorluk çıkarılmıştır.

12 EYLÜL MÜDAHALESİNİN YARATTIĞI SORUNLARI BİR BÜTÜN OLARAK GİDERMEK İÇİN NELER YAPILMASINI ÖNERİRSİNİZ

Demokratik anayasal düzenin bütün yönleriyle değerlendirilip yeni bir anayasa yapılmasını öneriyormusunuz?

Yeni anayasa yapılmalıdır.

Yeni anayasanın dayanacağı temel değerler millî birlik ve bütünlüğümüzü ve devletimizin geleceğini teminat altına alacak bir yaklaşımla mı, yoksa insanı ve toplumsal barış ve özgürlükleri temel alıp genişletmeyi esas alan bir yaklaşımla mı yapılmalıdır?

Her ikisini de kapsamalı gerekir.

12 Eylül Müdahalesi Meşrumudur ?

Av. Tacettin DEĞER

Bu soruya doğru yanıt verilebilmesi için el atmanın niteliğinin tanımlanması gerekir. “12 Eylül el atması” bilindiği gibi devletin silahlı gücünün yani ordunun silah gücüne dayalı olarak siyasal iktidarı ele geçirmiş olmasıdır, dolayısıyla aslında tartışılacak olan bu eylemin meşru dayanağının olup olmadığıdır.

Demokrasi insanlığın asırlar boyu verdiği uğraş ve nice canlar pahasına da olsa, akıl yoluyla ulaştığı bir siyasal rejimin adıdır. Bu bağlamda, egemenliğin kayıtsız ve koşulsuz ulusa ait olduğunun Anayasa ile pekiştirildiği bir rejim ile siyasal iktidara Anayasa’da yeri olmamasına karşın silahla el atılmasının meşruiyetini savunmak olası mı? Yine bilindiği gibi siyasal iktidara silah zoruyla el koymak bir “Defacto” yani “oldu bitti” olayıdır ve yenenin hukuku geçerli olur. Ve başarıyla sonuçlanmış her darbe girişiminde nasıl oluyorsa bizde de aynı olmuştur. Askeri Ceza Yasası’nın 35. maddesi darbelere uyarlanmış yapı bir meşruiyet gerekçesidir. Ve maalesef bu yorum da zamanın bir bilim kurulu tarafından yapılmıştır, buna yaptırılmış demek belki de daha doğrudur.

Anayasada yeri olmayan bir hak veya görev Ulusal iradenin tecesselli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kararıyla dahi olsa özel yasayla adeta bir vesayet makamı ihdas edilerek yine devletin başka bir kurumuna verilebilir mi? Verilirse şayet, o rejimin adına demokrasi denir mi?

Askeri Ceza Yasası’nın 35’inci maddesine gelinece; hukuk devletinde devlet görevleri yine devletin kurumlarına yasa ile verilir. Orduya da olağanüstü durumlarda ve asli görevinin dışında ve ancak sivil siyasi iktidarın istemi doğrultusunda bu görev verilmiştir. Yoksa ulus adına egemenliği kullanan bir kurumun kendi emrindeki başka bir devlet kurumuna kendisini iskat yetkisini vermesi olsa olsa ancak kara mizah konusu olabilir. İşte bu nedenle darbeler pozitif hukuka uygun de-

ğildir ve meşru bir hak olarak nitelelenemez. Ancak, Cumhuriyet Türk ulusunun tarih içerisinde gerçekleştirdiği, özümseyip benimsediği bir akıl devrimidir ve yalnız darbecilere karşı değil, ulusun bizatihi kendi seçtiklerine karşı da korunması gereken bir devrimdir.

Halkın iç temizliğinden ve saf duygularından yararlanıp onları istismar ederek iktidalarını sürdürme ve bu bağlamda cumhuriyet kavramının niteliğini değiştirme girişimlerinin dün olduğu gibi bugün de artarak sürdüğü inkar edilemez bir gerçektir, bunu algılamamak ise en hafif deyimle aymazlıktır. 12 Eylül darbesiyle hukuk ve cumhuriyetin pozitif kazanımları adeta çiğnenip yerle bir edilmiştir ama daha da beteri, o devir paravan olarak kullanılarak yaptırımlarının sürdürülmüş olmasıdır...

Gelelim 12 Eylül döneminde Barolar Birliği’nin ve Kocaeli Barosu’nun tutumuna:

Barolar Birliği 12 Eylül darbesini ve darbecilerini kutlamak için kimileri yarış içindeyken, 12 Eylül karşısında dik duran tek kurum olmuştur. Kocaeli Barosu 12 Eylül Anayasası halk oylamasına sunulmadan önce, bu Anayasa gerekçeleri ile karşı koymuş ve bu karşı duruş yerel basında sürmanşet yayınlanmıştır. 12 Eylülcülerin ve onların yönlendirdiği hukukun bazı meslektaşlarımız ile ilgili hukuk dışı istemleri reddedilmiş ve bu dik duruş zaman içerisinde onlar tarafından bile taktir edilmiştir. Bunların hepsi belgelidir ve o devri beraber yaşadıklarımızın çoğu halen hayattadır. 12 Eylül’ü anlatmak ancak kitap yazmak ile mümkündür. Bir gerçeği dile getirmem gerekir ki; o devirde hukuk iyice yozlaşmıştır ama o devrin yargıçlarının vicdanı körelmemiş olduğundan Kocaeli Barosu’nun başkanını tutuklamamıştır. Ya şimdi olsaydı!!!!. 12 Eylül darbesi iyi kötü oturmuş ve bin bir emekle kurulmuş kurumlarını yerle bir etti ama şimdi restore edilip ihya edilmemesi için kalıntıların bile yok edilmesine uğraş veriliyor. Yeni Anayasa kuşkusuz gerekli ama gelecek her iktidarın uyacağı bir Anayasa, yoksa iktidarlara uyacak Anayasa değil...

12 Eylül Darbesi ve Darbeciliğin Temelleri

İdeolojik devlet anlayışı, dünyadaki bütün diktatörlüklerin dayandığı esas felsefi temeldir. Kendi meşruiyetlerinin kaynağını da bu ideolojik yaklaşımlarından alırlar. Dünyada ortaya çıkmış kanlı diktatörlüklerin kendi yurttaşlarını bu kadar rahat zulme ve kıyımaya uğratmalarının arkasında, hiç kuşkusuz bu tarihi 'görev' yaklaşımı vardır.

Av. A. Kadir KÜÇÜKBAYRAK

Türkiye'nin darbeler tarihine ve ordunun siyasete müdahale geleneğine baktığınızda, ordunun siyaseti dizayn etme alışkanlığının çok eskilere dayandığını görmek zor olmasa gerek.

Çünkü Türkiye Cumhuriyeti devlet siyasetinin devraldığı miras, Roma-Bizans İmparatorluğunun güçlü merkezi devlet yönetiminden beslenen, Osmanlı İmparatorluk idaresidir. Bu idarenin de belirgin karakteri; hiç kuşkusuz çok güçlü bir devlet bürokrasisine dayanmasıdır.

Her ne kadar tarih kitaplarında Osmanlı İmparatorluğun Türk-Osmanlı karakteri öne çıkarılarak, hükümdarın kadiri mutlak bir egemenlik sahibi olduğu hikâye edilse de durum hiçte böyle değildir. Çünkü Osmanlı egemenlerinin dayandığı toplumsal taban, Ortaçağ Avrupa'sının tersine, altındaki beylikler ve mirlikler gibi feodal toplumsal birimler değil, merkezde kümelenmiş "devşirme" devlet bürokrasinin idare etme yeteneğidir.

Bu nedenle merkezdeki askeri bürokrasinin devlet yönetimine her zaman ciddi bir etkisi olmuştur. Bu etki, imparatorluğun çözülme sürecine girdiği dönemlerde, giderek

etkisini arttıran bir seyir izlemiştir. Bu durum dikkate alındığında, Osmanlı İmparatorluğunun çöküş döneminde, askerin siyasete müdahalesinin de tavan yapması kaçınılmazdı. Yine bu nedenle, nerdeyse tamamen asker içinden çıkmış İttihat ve Terakki hareketinin imparatorluğun, çöküş öncesi ve sonrası bu coğrafyada belirleyici güç durumuna gelmesi de nerdeyse kaçınılmaz bir sonuçtu. Doğal olarak etkili ve yetkili bu güç, devleti yeniden tasarlayıp restore ederken (Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu), toplum ve siyaset mühendisliğini hayata geçirmeyi ve bu anlamdaki "inşa" sürecine gözetmenlik yapmayı kendisi açısından kaçınılmaz bir hak olarak görmüştür. Bu mühendislik ve gözetmenlik hakkının bu güne kadar sürekli biçimde, siyasete müdahaleye neden olması, anlaşılacak bir durum olmasa gerek. (Anlatılan bu durum bir veri olarak ele alınmalıdır. Bu toplum mühendisliğinin ve ortaya koyduğu inşaa hareketinin doğru verilere ve bu veriler üzerinden tasarlanmış projelere dayanıp dayanmadığı ve bu sürecin sonuçların topluma etkileri apayrı bir tartışma konusu olarak ele alınmalıdır.)

Türkiye'nin darbeler tarihini bu perspektiften okuduğumuzda, anlaşılması zor olmayan bir durumla karşı karşıya bulunduğumuz açıktır. Çünkü bu egemen anlayış, içinden çıkıp, hayat bulduğu kendi yurttaşını, insanını merkeze koymak yerine, tarihin eski dönemlerinden gelip, tarihin sonuna değin var olacak olan,

TÜRK ULUSU'nu ve onun örgütlü biçimi olan ULUS DEVLET'i merkeze almalarına şaşmamak gerek. Kendi meşruiyetlerinin kaynağını da bu ideolojik yaklaşımlarından alırlar. Dünyada ortaya çıkmış kanlı diktatörlüklerin kendi yurttaşlarını bu kadar rahat zulme ve kıyımaya uğratmalarının

12 Eylül darbesini gerçekleştiren cunta kadrosunun bes-

lendirdiği siyasi kaynakta, kesinlikle yukarıda açıklanmaya çalışılan ruh halidir. Çünkü o günün dünyası iki kutuplu bir yapı arz etmekteydi. Bu yapılar arasında korkunç bir çatışma yaşanmaktaydı.

Kuşkusuz bu seçkin ulus ve ulus devlet, ideolojik devlet anlayışı,

dünyadaki bütün diktatörlüklerin dayandığı esas felsefi temeldir. Kendi meşruiyetlerinin kaynağını da bu ideolojik yaklaşımlarından alırlar. Dünyada ortaya çıkmış kanlı diktatörlüklerin kendi yurttaşlarını bu kadar rahat zulme ve kıyımaya uğratmalarının arkasında, hiç kuşkusuz bu tarihi 'görev' yaklaşımı vardır.

12 Eylül darbesini gerçekleştiren cunta kadrosunun bes-

Kendisini sosyalist-komünist blok olarak tanımlayan ve merkezinde komşumuz SSCB'nin (Sovyet Sosya-

den bu sistem doğal olarak merkezi-ne "ulusal" çıkarları almaktaydı.

Bu iki blok arasında, siyasi nüfus alanlarını bir birlerin aleyhine genişletmek için tam bir soğuk savaş yaşanmaktaydı. Bu koşullarda SSCB yi aşağıdan kuşatıp sıcak denizlerine inmesini engelleyen Türkiye'nin hangi kampta yer alacağı, jeostratejik konumu itibarıyla hayati bir önem taşımaktaydı. Bu nedenle SSCB Türkiye'de ki emek eksensli mücadele sürdüren siyasi partilere ve toplumsal mücadele sürdüren sivil toplum kuruluşlarına destek vermekteydi. ABD ve Batı Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkeleri ise Türkiye'nin kendi yanlarında yer alan egemen kesimlerine her türlü desteği vermektedirler. Özellikle ABD o günün dünyasında aleyhine olabilecek gelişmeleri önleyebilmek için dünyanın her yerinde antikomünist mücadelenin başını çekmekte ve demokrasi, barış, emek eksensli kazanımları ortadan kaldırmak için her türlü hukuksuz işin içinde bulunmaktaydı. Bu nedenle dünyanın bir çok bölgesinde statükoyu savunun egemenlerin, askeri darbe tezgâhçıların yanında yer almış bazen bu darbelerinin organizatörü olurken, bazen de destekçisi ve teşvikçisi olmuştur. ABD bu kadroları en rahat "ULUS KURTARICISI KAHRAMANLAR" arasından bulmuştur. Bizim ülkemizde de, soğuk savaş sürecinde ve sonrasında da, darbeci geleneğini sürdüren ve bunu hayata geçirmeye çalışan kadrolar, genel-

likle kendilerini "ULUSUN" "kurtarıcıları ve kahramanları" olarak gören ve "tarihin gösterdiği yolda, ulusa hizmetten kaçınmayan" silahlı bürokrasi içerisinde devşirilmekteydi. 12 Eylül darbecileri de "Ulus" kur-

tarabilmek için böyle bir yola "baş koymak" tan çekinmediler. Oynanan oyunlarla darbenin gerçekleştirme koşullarının "olgunlaşmasını" bekleyen silahlı kuvvetler, emir komuta zinciri çerçevesinde, "Ulusun birlik ve bütünlüğü ile devletin teklifini koruyabilmek ve anayasal düzenin devam için yönetime el koydu

Darbeciler :

- 1- Kenan Evren (Genel Kurmay Başkanı),
- 2- Nurettin Ersin (Kara Kuvvetleri Komutanı),
- 3- Nejat Tümer (Deniz Kuvvetleri Komutanı),
- 4-Tahsin Şahinkaya (Hava Kuvvetleri Komutanı),
- 5- Sedat Celasun (Jandarma Genel Komutanı).

İlk iş olarak ellerindeki silahlı güce dayanarak Anayasal düzene ve Anayasanın yürürlüğüne son vermiş ve kendilerinden oluşan Milli Güvenlik Konseyi ülkenin kadiri mutlak hakim olmuştur. Bu kurulun yönetimindeki Türkiye, temel hukuk kurallarının yok sayıldığı ve kanun devleti olmayı göz ardı ederek ülkenin üzerine bir kâbus gibi çöktü.

Anayasal düzene muhalefet ve Anayasal düzeni silah zoruyla ortadan kaldırmaya teşebbüs ettikleri gerekçesiyle kendi yurttaşlarına reva gördükleri, kayıt altına alınabilmiş sonuçlar ise şöyledir:

DARBENİN SONUÇLARI

- 650.000 kişi göz altına alındı.
- 1 milyon 683 bin kişi fişlendi.
- Açılan 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı.
- 7 bin kişi için idam cezası istendi.
- 517 kişiye idam cezası verildi.
- Haklarında idam cezası verilenlerden 50 si asıldı (26 siyasi suçlu, 23 adli suçlu, 1 i Asala militanı).
- İdamları istenen 259 kişinin dosyası Meclis'e gönderildi.
- 71 bin kişi TCK'nin 141, 142 ve 163. maddelerinden yargılandı.
- 98 bin 404 kişi örgüt üyesi olmak suçundan yargılandı.
- 388 bin kişiye pasaport verilmeyi.
- 30 bin kişi sakıncalı olduğu için işten atıldı.
- 14 bin kişi yurttaşlıktan çıkarıldı.
- 30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurtdışına gitti.
- 300 kişi kuşkuyla bir şekilde öldü.
- 171 kişinin işkenceden öldüğü belgelendi.
- 937 film sakıncalı bulunduğu için yasaklandı.
- 23 bin 677 derneğin faaliyeti durduruldu.
- 3 bin 854 öğretmen, üniversitede görevli 120 öğretim üyesi ve 47 hâkimin işine son verildi.

- 400 gazeteci için toplam 4 bin yıl hapis cezası istendi.
- Gazetecilere 3 bin 315 yıl 6 ay hapis cezası verildi.
- 31 gazeteci cezaevine girdi.
- 300 gazeteci saldırıya uğradı.
- 3 gazeteci silahla öldürüldü.
- Gazeteler 300 gün yayın yapamadı.
- 13 büyük gazete için 303 dava açıldı.
- 39 ton gazete ve dergi imha edildi.
- Cezaevlerinde toplam 299 kişi yaşamını yitirdi.
- 144 kişi kuşkuyla bir şekilde öldü.
- 14 kişi açlık grevinde öldü.
- 16 kişi -kaçarken- vuruldu.
- 95 kişi -çatışmada- öldü.
- 73 kişiye -doğal ölüm raporu- verildi.
- 43 kişinin -intihar ettiği- bildirildi.

Toplu sözleşme hakkına ve sendikal örgütlenmeye son vermek suretiyle emekçiler aleyhine izlediği politikayla emekçilere büyük zararlar veren, Kürt yurttaşlarımıza dışkı yedirmeye varan tutumlarıyla toplumsal barışa büyük zararlar vermiş. Demokrasiye onarılmaz zararlar veren darbecilerin yol açtığı yukarıda ki sonuçlar, çeşitli gerekçelerle bugün w, darbe girişimcilerini savunmak için kıyamet koparan hukukcuların, aydınların, yurttaşlarımızın dikkatine bir kez daha sunulur.

Darbecilerden ve 12 Eylül Anayasasından **kurtulduk mu ?**

Av. Cumhur ARIKAN

Değerli Meslektaşlarım; Ülkenin gündemini uzun süre işgal eden ve neredeyse genel seçim havasına sokulan “Halk oylaması” üzerinden bir sene geçti..Bu anayasa değişikliği ne yazık ki yeni tartışmaları da beraberinde getirdi. En çok tartışılanlardan birisi de ,şu meşhur geçici 15.maddenin kaldırılmasının darbecilere yargı yolunu açıp açmadığı olmuştur.Yeni anayasa paketinde tartışılacak pek çok madde olmakla beraber, bu ayki bültenimizin ağırlıklı konusu “darbeler” olduğuna göre bu konudaki naçizane düşüncelerimi sizlerle paylaşmak biraz da hatırlatmalarda bulunmak istedim.

Referandum sonucu 1982 Anayasasının geçici 15.maddesi kaldırıldı.. Pekiyi bu maddenin kaldırılmasıyla 12 Eylül darbecilerine ve geçici süre yasama ve yürütme yetkilerini kullananlara yargı yolu açıldı mı?Bu tartışmalar değişik hukukçular tarafından değişik görüşlere dayanan gerekçelerle ortaya konuldu..

Bazı hukukçular, zaman aşımı nedeniyle darbecilerin yargılanamayacağını öne sürdü, bazıları ise insanlık aleyhine suçlarda zaman aşımının olmayacağını savundu..

Bazıları; “Söz konusu geçici 15. madde bir af normudur. Geçici sözcüğü kimseyi aldatmasın. Çünkü kalıcıdır. Af normu ile belirtilen tarihe dek bütün suçlar hukuk açısından silinmiştir. Kimseyi yargılamak olanaklı değildir. Ancak hukuk düzeyinde böyle bir maddenin bulunması utanç vericidir. Kaldırılmalıdır. Kaldırmanın hukuksal bir sonucu olmasa da simgesel bir değeri vardır. Hukukun üstünlüğü yolunda atılan adımlardan biridir. Zaman aşımı konusu eski Türk Ceza Yasası ve yeni Türk Ceza Yasa hükümleri karşılaştırılarak çözülecek ve sonuçta sanıklar yararına olan hüküm uygulanacaktır. Zaman aşımı işlememiş olsa bile sonuç değişmeyecek, kimse kovuşturulamayacaktır. Af normuna karşın dava açmak hukuku dolanmanın bir yoludur. Darbecilere açılacak maddi ve manevi tazminat

davaları ve suç duyurularından sonuç almak mümkün değildir.” diyerek bu tartışmalara katıldılar..

Bazılarına göre ; Burada ne af ne de zaman aşımı bahse konudur. Halk oylamasından geçmiş bir” sorumsuzluk olayı” olarak affın daha ötesini ifade eder. Hiçbir ülke ve devlet sorumsuzluk tanıdığı veya affettiği kişilere bir zaman sonra” gel seni yargılayacağım” diyemez. Bu hukuka aykırı olur. Bunu sağlamak için her şeyden önce o belirli kişilere sorumluluk yükleyecek bir hükmün bu anayasa değişikliğinde yer alması lazımdır.

Amaç 12 Eylül’ü kullanarak işkenceye uğramış ve eziyet görmüş 12 Eylül mağdurlarının oyunu almaktır ve bu da başarılmıştır. Çünkü “sorumsuzluk” dendiğinde zaten yargılama olanağı kalmaz , af niteliği taşır, bu itibarla daha önce kabul edilmiş bir affa tekrar yargılama yolu açma olanağı yoktur.Açılacak maddi manevi tazminat davalarının da hiçbir geçerliliği yoktur. Değişiklik işkenceci diye nitelendirilen askerlere mahkeme yolunu da açmaz.İşkencede zaman aşımı yoktur ama burada sorumsuzluk maddesi ile karşı karşıyayız. Sorumsuzluk, affın da ötesinde yargılamayı önleyen bir olaydır. Bu hüküm demokratik bir ülkenin anayasasında yer almaması gereken bir maddedir. Bir devletin anayasasında böyle bir hükmün bulunması o devlet için ayıptır. Anayasadan çıkarılması gerekir ve çıkarılmalıdır.

Darbecilerin yargılanmasını savunanlar ise ; Sadece darbeciler değil erler ve siviller de yargılanacak çünkü;Eğer bu madde bir dokunulmazlıksa, dokunulmazlığın kalktığı anda yargılama başlar. Bu bir af kanunu değildir. Af kanunu olabilmesi için işlenmiş suçlar olması lazım. Halbuki bu madde işlenmiş ve işlenecek suçları kapsıyor. Dolayısıyla bu madde bir af kanunu değildir. Çünkü işlenmemiş suçlar için af olmaz.Bu madde olsa olsa bir “hukuki engel”dir. Hukuki engel ortadan

kalktığı anda yine yargılama başlar. Hukukun genel kuralı budur. Diğer taraftan generallerin iş başında kaldığı müddet içinde “ fiili engel” de vardı. Gerek fiili engel olduğunda gerekse hukuki engel olduğunda zaman aşımı işlemez. Bu engeller kalkınca zaman aşımı işlemeye başlar . Yani Geçici 15. Madde kalktığı andan itibaren zaman aşımı işlemeye başlar. Darbe sırasında insanlığa karşı da işlenen suçlar var. O suçlar için zaten zaman aşımı diye bir olay söz konusu değil. Maddi ve manevi tazminat davalarından sonuç almak mümkün olacak. Yalnız bunlar değil, idari davalar ve hukuk davaları da söz konusu olabilecek. Hukuki olarak davaların ve yargı yolunun önünde engel kalkmıştır. Bugün darbeye teşebbüs edenler yargılanıyor da darbeyi gerçekleştirenler yargılanmasın mı?

“
HIÇBİR ÜLKE VE DEVLET
SORUMSUZLUK TANIDIĞI
VEYA AFFETTİĞİ KİŞİLERE BİR
ZAMAN SONRA” GEL SENİ
YARGILAYACAĞIM” DİYEMEZ.

”

Yukarıda anlatıklarım darbecilerin yargılanıp yargılanmaması konusunda yapılan bilimsel tartışmalardan alınan hukukçuların görüşleriydi.. Ben darbecilerle ilgili bir dava açıldı mı ? Bilmiyorum..Açılmış dahi olsa hukukun bu yargılamanın cezai ya da hukuki bir sonuç doğuracağını zannetmiyorum. Pekiyi bu onların eylemlerini meşru kılar mı? Muhakkak ki hayır.. Ancak burada kendimize bir soru sormalı ve samimiyetle cevap vermeliyiz;” darbecilerle,ülkeyi darbenin eşiğine getirenler arasında ne fark var?”

Ülkemizi darbenin eşiğine getirenlerin itibarları iade edildi,siyasi yasakları referandumla yine halk tarafından ortadan kaldırıldı. Kendileri yeniden iktidara geldi, Cumhurbaşkanı bile oldu, vefat edenlere anıt mezarlar yapıldı ve binlerce masum insanın ölümüne ,kardeşin kardeşi vurmasına, binlerce kişinin işkence görmesine, suçsuz olan gençlerimizin veya yaşı küçük olan çocuklarımızın idam cezasına varan cezalara çarptırılmalarına neden olanlar

belki yargıldılar ama sanki tüm bunlara hiç sebep olmamış gibi neredeyse beraatle eş değer olacak kadar hafif cezalara çarptırıldılar.

Kısacası ülkeyi darbeye sürükleyenlere hak ettikleri cezalar verilmedi buna önce adil olamayan belki de aciz kalan yargı sonra da “ herkesin kendine göre değerlendirdiği demokrasi” engel oldu .

Yine Muhtemelen 12.Eylül darbecilerinden ve bu süreçte halka zulmedenlerden de hesap sorulmayacak buna da anayasal ve yasal engel var...

Pekiyi hukuk? Hukuka ne oldu? Hukukun üstünlüğü hayata geçti

“Darbecileri yargılayacağız” söylemleri yerini böyle bir değerlendirmeye bıraktı ?

Bu referandum sonucu ile halkın bir kesimi “ortak bilinçle toplumsal barışı sağlayacak bir anayasa yapmak için iradesini beyan etti”.Bana göre bunu siyasal değil TOPLUMSAL bir fırsat olarak değerlendirip, öncelikle temsilde adaletin sağlanması için gereken yasal değişiklik sürecinin işletilmesi ve bu süreci baltalayan başta %10 luk baraj olmak üzere tüm hükümlerin değiştirilmesi ve kaldırılması ve bundan oluşacak parlamento ile anayasa hazırlığı sürecinin başlatılması en doğrusu olacaktı..

Ama ne yazık ki olmadı ,olamadı.. Çünkü referandum en başından en sonuna kadar bir seçim gibi değerlendirildi ve referandum sonrasına bırakılan her yasa değişikliği genel seçim sonrasına bırakıldı.. Genel seçimlerin üzerinden de üçbuçuk aydan fazla bir zaman geçti , yeni yasa yıla başladıktan sonra yeni bir anayasa çalışması yapılabilecek mi? Yapılırsa nasıl yapılacak? Yeni anayasa mecliste çoğunluğu olan iktidar partisinin anayasası mı olacak yoksa Türkiye Cumhuriyetinin anayasası mı olacak ? Zaman içinde göreceğiz..Yeni anayasa çalışmalarına toplumun her kesiminin görüşünün alınarak başlanılması gibi bir düşünce içinde hukuk ilk bakışta hiç de mantıksız gelmiyor. Ancak: Bir kısım sivil toplum kuruluşlarının üzerlerine vazife görerek yaptığı gibi, kanaat önderlerinin dahi görüşü alınarak ve bu da bir marifetmiş gibi övünü- lerek anayasa paketleri hazırlanmaya kalkılır ve nerdeyse her kesim bir ısmarlama anayasa peşinde koşarsa bu çalışmalar zaman kaybından ileri gitmez.. Anayasa herhangi bir yasa metni değildir. Mutlaka bir toplumsal mutabakat gerektirir ama örneğin bir STK başkanının ısmarlama hazırlattığı bir metin gibi bir “şirket ana sözleşmesi”de değildir.

Hiçbir ülke veya millet “oturalım da şöyle bir güzel anayasa yapalım” diye anayasa yapmaz. Anayasa, içinde o ülkenin var olma nedenlerini de taşıyan bir düzenleme olarak oluşturulur . Anayasa salt toplumsal istekleri değil ülkenin var oluş

nedenlerini, kuruluş felsefesini baltalamayan tam aksine destekleyen ve koruyan hükümleri de taşımalı ve bu konuda var olan hükümler korunmalıdır. Bunu baltalayan engeller ortadan kaldırılmalı ve değiştirilmelidir . Resmi dinin anayasadan çıkartılması bunun en güzel örneğidir.

Sadece Türkiye’nin değil bir çok ülkenin de Demokratik olarak kabul ve nitelendirilmiş olduğu 1961 Anayasası da ordu müdahalesi sonucu kabul edilmiş bir anayasadır. Ama ordu demokrasiye mi müdahale etmiştir. Yoksa demokratik gibi görünen bir keyfi yönetime mi ? Bu müdahaleyi yaparken arkasında Millet var mıdır yok mudur ? Bu sorulara samimi cevaplar verilmelidir.. En azından darbe sonrası yapılan anayasaya müdahale etmemiştir.. Fakat ne olursa olsun “27 Mayıs “ da bir darbedir ve kabullenilemez. Yönetimi değiştirecek olan yine halkın demokratik yollardan kullandığı hür iradesi olmalıdır. Askeri ya da sivil müdahaleler olmamalıdır.

Bu bağlamda yeni TBMM , yeni yasa döneminde kendisinden beklenileni verip konjonktürel ,ekonomik, kültürel, siyasal tercihlere göre değişen bir yasa değil, bu ülkenin kuruluş felsefesini ve var oluş temelini koruyan ,halkın zorlama bir consensus ile değil içine sinerek hür iradesi ile kabul edebileceği fakat kanaat önderlerinin ya da başkaca unsurların görüşü yerine yukarıda belirttiğimiz ölçüler içinde değerlendirme yapabilecek kesimlerin örneğin; Üniversitelerin, Baroların ,siyasal partilerin, demokratik kitle örgütlerinin görüşleri alınmak suretiyle hazırlanmalıdır. Anayasa her türlü etnik kaygıdan uzak bir ulusal yapı içinde, demokratik ve laik temelleri koruyan ,bu koşullar ile temel hak ve özgürlükleri bağdaştıran kuralları içermelidir. Bugün birçok dünya ülkesi neo liberal bir vahşetin içindedir. Bu koşullarda dahi ,ülkemizde ve dünyada barışın sağlanması modası geçmiş bir romantizm değildir, insana verilen değerler mümkündür .Asıl yanığı” millet olmanın ırkçılık olarak algılanması”dır. Yeni anayasa bu neo liberal vahşete hizmet eden hükümler içermemelidir.

Millet olarak da, hukukçular olarak da askeri ya da sivil hiçbir darbeyi kabullenemeyiz , demokrasiden hiçbir şekilde taviz verilmemelidir. Halkın demokratik iradesinin kullanılmadığı bu iradenin dışında gelişen koşullarla değişen yönetimlerde “EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR” diyemezsiniz...

Saygılarımla.

“KADIN CİNAYETLERİ” İLE İLGİLİ YAPILAN BASIN AÇIKLAMASI

Ülkemizde kadın cinayetleri inanılmaz ölçüde artmaktadır. Hemen her gün töre ve namus kisvesi altında kadınlar öldürülmektedir. Artık kadın cinayetleri “münferit olay” olmaktan çıkmıştır.

Bu güne kadar, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile ilgili bir çok söz söylendi. Ancak “sözün bittiği yere” geldik. Artık bu şiddete “DUR” dememiz gerekiyor.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi de, devletin görevidir. Devlet, zaman kaybetmeden “kadın sorununu” bütün yönleriyle ele alan çalışmalar başlatmalı, bu çalışmalar da kadın – erkek eşitliği öne çıkartılmalıdır. Çalışmalar yapılırken, üniversiteler, barolar, kadın hakları örgütleri ve diğer unsurlarla işbirliği yapılmalı, kadınların eşit yurttaşlar olarak görül- düğü zihniyet değişikliğini gösteren çözümler getirilmelidir.

Tüm siyasi partiler, kadın sorununu öncelikli sorun olarak görmeli, bu konuda birlikte hareket etmelidirler. TBMM’ ce Türk Ceza Kanunu ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’ undaki eksiklikleri gideren ve kadınları mağdur eden uygulamaları değiştiren düzenlemeler gecikmek- sizin hayata geçirilmelidir.

Her şeyden önemlisi;

Kadına yönelik şiddete ve kadın cinayetlerine karşı yasama, yürütme ve yargı organları ile medya kuruluş- ları ve tüm kamuoyu “sıfır tolerans” göstermelidirler.

Kocaeli Barosu olarak, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin son bulması için yapılacak çalışmalara her türlü katkı ve desteği vereceğimizi ve şiddet gören kadınlarımızın hukuki mücadelelerinde yanlarında olacağımızı belirtiyoruz.

12 Eylül ve Sendikal Hareket

12 Eylül, sınıf sendikacılığının atardamarını kesmiştir. Sendikalar salt meslek örgütleri olarak üyelerinin ekonomik çıkarlarını geliştirmeyi amaçlayan örgütler konumuna getirilmişlerdir. Ne hazindir ki bu bile başarılammıştır.

Bekir YURDAGÜL

Bundan tam 31 yıl önce, Türkiye’de köklü bir dönüşümün temelleri atıldı. Parlamento feshedildi, siyasi partiler kapatıldı, sendikal faaliyetler durduruldu. Başta Devrimci İşçi Sendikaları (DİSK) olmak üzere tüm demokratik kitle örgütleri kapatıldı. Bunlar yetmedi devam eden grevler silah zoruyla sonlandırıldı. İşçi önderleri, sendikacılar tutuklanarak işkenceden geçirildiler. Sendikal haklar, sermayenin talepleri doğrultusunda 1982 Anayasası ile 2821 ve 2822 Sayılı Sendikalar ve Grev ve TİS. Yasaları ile çok büyük ölçüde kısıtlandı.

12 Mart 1971’de **“Ülkede sosyal gelişmişlik, ekonomik gelişmenin önüne geçti. Buna dur demek gerekir.”** Diyerek muhtıra veren zamanın komutanları, bununla yetinmeyerek 9 yıl sonra ülke yönetimine tamamen el koydular.

Ülke yönetimine el koyar ve parlamentoyu kapatırken de en büyük argümanları ülkedeki anarşidir. Bu nasıl bir sihirli değnektir ki 12 Eylül’de her şey süt liman olmuştur, olabilir mi?

Evet, olan şudur; anarşi olduğu için asker yönetime el koymamış, askerın yönetime el koyması için anarşi yaratılarak darbeye zemin hazırlanmış ve meşru gibi gösterilmeye çalışılmıştır. Artık şu bir gerçektir ki, 12 Eylül darbesinin asıl hedefi demokrasidir, işçi sınıfının yükselen mücadelesinin önüne geçmekti.

1980 sonrası çok açık bir şekilde görüldüğü gibi sendikalar gittikçe küçüldüler. Sayısal olarak küçülmekle kalmayıp etkinlikleri sıfırlandı. 1970’li yılların sonunda toplu pazarlık kapsamındaki işçi sayısı 2 milyon sınırındayken bugün, ülkemizdeki çalışan işçi sayısı o yıllara göre iki kattan daha fazla artmasına karşın toplu sözleşmeden yararlanan işçi sayısı neredeyse 500 bin seviyelerinde inmiştir. Bu çok trajik bir gelişmedir ve sendikal hareketin geldiği noktayı göstermesi açısından da düşündürücüdür.

Evet, bugün Türkiye’de sendikalaşma oranı yüzde 10’unun altında, yüz-

de 8’ler seviyesindedir.

Türkiye’deki grev eğilimi, devresel çıkışlar dışında giderek düştü. 1980’lerin sonundaki ve 1990’ların başındaki o iz bırakan Petrol işkolundaki grevler, SEKA grevleri, Zonguldak’taki büyük madenci grevleri artık yok. Hayal bile edilemez hale geldi grevler.

Sadece grevler mi?

Bugün Gölcük’teki Tersane işçilerinin başını çektikleri **‘Bahar Eylemleri’** gibi kitlesel ve ülke sathına yayılan ve de amacına ulaşarak sonuç alınabilen eylemlere hiç tanık olabiliyor muyuz?

1990 yılında grevde geçen işgünü sayısı 3 milyon 466 bin 550 iken, 2005 yılında 176 bin 824’e gerilemiştir. 2010 yılında ise grevde geçen işgünü sayısı 5-10 binlere inmiştir.

24 Ocak kararları ve arkasından gelen 12 Eylül sonrası, çalışanların reel ücretleri sürekli gerilemiştir. İlk beş yıl içinde yüzde 20’lere varan bir erime olmuştur reel ücretlerde. 1989 yılındaki Bahar Eylemleri sonrası akdedilen sözleşmelerle önemli oranda bir yükseliş sağlanmış olsa da bu kalıcı olamamış, gerileme sürmüştür. Hatırlayanlar olacaktır, 12 Eylül 1980’de Türkiye İşverenler Sendikası (TİSK) Başkanı olan Halit Narin, **“Bugüne kadar hep siz güldünüz, bundan sonra gülme sırası bizde”** diyerek işçileri nasıl bir karanlık geleceğin beklediğini daha darbenin ilk günlerinde söyleyebilmiştir. Ve gerçekten bilerek konuştuğu bugün

çok daha iyi anlaşılmaktadır.

12 Eylül’ün sendikal harekete vurduğu en büyük darbe, 1970’li yılların sonlarında sınıf sendikacılığı perspektifinin sol-sosyalist siyasetle başladığı güçlü bağları koparmak oldu.

DİSK’i kapatarak ‘artık sendika ağılığına son verdik’ diyen darbenin başı Evren ve yönetimi çıkardıkları yasalar ve uygulamaları ile gerçek sendika ağalarını yaratmışlardır. İşte işçiden kopuk, emek düşmanı iktidar ile yatıp-kalkan, ricacı bir sendikal yapı buna en güzel kanıt değil de nedir Allah aşkına?

Derin izleri aradan 31 yıl geçmesi-ne rağmen günümüze kadar uzanan 12 Eylül rejimi ile geniş toplum katmanlarında ve işçi kitlelerinde yaratılan siyasi ve kültürel deformasyon, sendika hareketinin ekseninde telafi edilemez bir kayma yaratmıştır. İşçi mahallerinin, varoşların çehresi değişmiş, başkaldırı kültürü yerini tevekküle bırakmıştır.

12 Eylül, sınıf sendikacılığının atardamarını kesmiştir. Sendikalar salt meslek örgütleri olarak üyelerinin ekonomik çıkarlarını geliştirmeyi amaçlayan örgütler konumuna getirilmişlerdir. Ne hazindir ki bu bile başarılammıştır.

12 EYLÜL VE SENDİKALAR YASASI

Türkiye’de sendikal hareketi olumsuz etkileyen en önemli unsur kuşkusuz 24 Ocak kararlarıyla başlayan ve 12 Eylül darbesiyle tamamlanan süreç oldu. 12 Eylül’le birlikte sendikal

örgütler kapatılırken, toplu sözleşme hakkına çok önemli kısıtlamalar getirildi. 2821 ve 2822 Sayılı Yasalar, 12 Eylül sonrasında ortaya çıkan ve 274 ile 275 Sayılı Yasaları değiştiren düzenlemelerdi. Kamuoyunda da çok iyi bilindiği üzere bu yasalar önceki dönemin özgürlükçü ortamını kısıtlayan bir anlayışı yansıtmalarının yanı sıra, yeni dönemde örgütlü işçi hareketine dönük yaklaşımı ve devletin konumunu belirtmesi açısından önemli bir göstergeydi.

Bu dönemde getirilen kısıtlamalara ve hak kayıplarına ana başlıklarıyla kısaca bakacak olursak şöyle bir tablo ile karşılaşırız;

- Sendika üyeliğinin yalnızca hizmet sözleşmesiyle çalışanlara tanınarak üyeliğin işverene bildirilmesi,
- Sendika kuruculuğu için bir yıl, sendika merkez yöneticisi olabilmek için en az 10 yıllık fiili çalışma süresi getirilmesi,
- Toplu sözleşme yapabilmek için işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde 10’unu temsil etme zorunluluğu,
- Sendikaların politik yaşama ilişkin etkinliklerinin yasaklanması ve toplumsal örgüt olmanın zorunluluğu olan politik etkinliğin sendikalara kapatılması, yasaklanması,
- Grev hakkının önemli ölçüde kısıtlanarak, grev yasağı bulunan işkollarının, işletmelerin ve işlerin kapsamının daha da genişletilmesi,
- Toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmaması durumunda uygulanmaya konulan **‘Hak Grevi’**nin yasaklanması,
- Yüksek Hakem Kurulu sisteminin geliştirilerek sendikaların özgürce toplu sözleşme yapabilme haklarının baskı altına alınması,
- 1980 öncesi bağitlanan toplu iş sözleşmeleri ile belirlenen kıdem tazminatı haklarının ortadan kaldırılarak, sınır getirilmesi. Darbeden hemen 41 gün sonra 23 Ekim 1980’de TİSK’in önerisi ile bir yasa çıkarıldı ve kıdem tazminatına üst sınır getirildi. Ve ilginçtir, uygulamanın başlangıç tarihi olarak 12 EYLÜL 1980 kabul edildi.
- Yine yapılan bir yasal düzenleme ile ikramiyeler 4 maaşla sınırlandırıldı. Daha önceden bağitlanan toplu sözleşmeler ile 5-6 maaşa çıkarılan ikramiye sayısı da bu yasal düzenleme ile 4’e indirildi.

12 Eylül’ de Gazeteci Olmak

Her gün gazete hazırlanır, büyük baskı makinesinden ilk sağlam prova alınır, baskı durdurulurdu. İlk gazete, yazı işleri müdürü ya da bir yetkili tarafından o dönemler İnönü caddesi üzerinde bulunan 15 nci Kolordu Komutanlığı binasına denetim için götürülürdü.

İsmet ÇİĞİT

Kocaeli Barosu yönetiminin, 12 Eylül için hazırlanacak Baro Bülteni özel sayısı için benden yazı talep etmesinden onur duyduğumu belirtmek isterim.

12 Eylül 1980’de henüz 22 yaşında bir gençtim. Hem üniversite eğitimini sürdürüyordum, hem rahmetli babamın yanında gazetede çalışıyordum.

Türkiye’nin 12 Eylül darbesine nasıl hızla sürüklendiğini, bir öğrenci olarak en iyi yaşayanlardan biriydim. Yıldız Üniversitesi’nin Kadıköy Mühendislik Akademisi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü öğrencisiydim.

1976-77 döneminde bu okula girdim. Her sabah İzmit’ten İstanbul Harem’e giden otobüse biner, otobüs Harem’e girmeden önce Acıbadem köprüsü altında inip, yürüyerek okula giderdim.

Üç yıl içinde toplam 3 tam gün okulda ders yapamamıştık. Kadıköy Mühendislik Akademisi, o dönemlerde en karışık okullardan biriydi. Sağ-çık grup ile solcu grup arasında okulu ele geçirme mücadelesi hiç bitmiyor, her gün okul binası içinde elleri zincirli, muştalı gruplar birbirine giriyor, okul tatil ediliyordu.

Sabah erken saatlerde otobüsten inip, okula doğru tırmanırken geçtiğim Acıbadem Köprüsü’nden, hemen her gün öğlen saatlerinde bir saat bile ders yapamadan geri döner, bu kez yolun karşı tarafına geçip, Harem’den kalkan otobüsle İzmit’e döner ve gazetede çalışmaya başlardım.

Her gün boşu boşuna İstanbul’a gidip gelmekten bıkmıştım. Üstelik her gün dayak yeme, yaralanma hatta ölüm riski vardı. Ailelerinin çok zor ekonomik koşulları içinde mühendislik eğitimi almaya çalışan ama eğitim hakları ellerinden alınan arkadaşlarıma üzülmüştüm.

Türkiye’de başıbozukluk vardı. Otorite boşluğu vardı. Okullar işgal altında, mahalleler kurtarılmış, eline silahı alanın rahatlıkla cinayet işleyebildiği bir ülkeydi. 13 Eylül 1980 sabahı, birden bire her şey durdu. Eğitim hakkı elinden alınmış bir öğrenci olarak, ülkemde huzur ortamının yeniden tesis edilmiş olmasına sevindiğimi hatırlıyorum.

İhtilal döneminin bir de gazeteci

gözüyle değerlendirmesini yapalım. İzmit’te bir tane yerel gazete var. Birkaç tane daha var da, bayide satılan, traji olan tek gazete, rahmetli babam Dündar Çiğit’in yöneticisi olduğu Kocaeli Gazetesi. Ben de o yıllarda gazetenin spor servisi sorumlusuyum.

Mevsim henüz kışa dönmediği için, 11 Eylül gecesi de babamın çok sevdiği Değirmendere’deki yazlık evimizdeydik. O zaman bırakın cep telefonunu, Kocaeli içindeki bir ilçeden diğerini, araya sant-ral girmeden aramak mümkün değil. 11 Eylül gecesi geç saatlerde Değirmendere’deki evimizin telefonunun çaldığını hatırlıyorum. Gazetenin polis muhabiri rahmetli Ekrem Bütün’du. Sabaha kadar uyumayan, haber peşinde koşan, yüreği gazetecilik ve haber aşkıyla dolu bir insandı. Gece yarısından geç saatlerde bir muhabirin ev telefonundan babamı araması öyle kolay bir şey değildi. Ekrem Bütün uyandırdığı babama, “Abi tuhaf şeyler oluyor. İzmit caddelerine askerler çıkmaya başladı. Askeri araçlar, hatta tanklar var” demiş.

Babam beni de uyandırdı. Kendisi araba kullanamazdı, ehliyeti yoktu. Değirmendere-İzmit arasında şoförlüğünü de ben yapardım. “Kalk, geyin, hazır ol. Asker darbe yapıyor. Her an gazeteye gitmemiz gerekebilir.” Evde hemen radyo açıldı. Tek kanallı televizyonda siyah-beyaz TRT ekranı açıldı. Zaten çok geçmeden, Hasan Mutlucan’ın sesi radyoda, görüntüsü ekranda belirmiş, kahramanlık türküleri başlamıştı. Biraz sonra da Kenan Evren Paşa Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime neden el koyduğunu, yanındaki diğer darbeci generallerle birlikte açıklıyordu. Ülke genelinde “Sokağa çıkma

yasağı” ilan edilmişti. Babam, “hadi yürü bakalım” dedi. Değirmendere Kuruçeşme sahilindeki evimizden çıkıp, arabaya bindik. Daha Değirmendere içinden, Dörttyol’a gelmeden bir asker tüfeğini doğrultmuş, “Dur” diye el kaldırıyordu. Durduk. Asker “sokağa çıkma yasağı var. Eve dönün. Bir yere gidemezsiniz” dedi. Babam, gazeteci olduğumuzu, İzmit’e gitmemiz gerektiğini anlatmaya çalıştı. Asker anlamıyordu. Uzaktan genç bir subay görüp geldi. O’na anlattık. Kimliklere baktı, bir izin kağıdı yazıp, imzaladı, “Buyurun gidin” dedi.

Değirmendere - İzmit arasındaki ki yolu, bir daha hiçbir zaman o kadar boş, o kadar ıssız görmedim. İzmit’e girip, gazete ye ulaşana kadar 4-5 yer-

de askerler tarafından durduruldu. Değirmendere’de genç subayın verdiği izin kağıdı-ki uyduruk, fotoğraf-sız bir şeydi- her yerde işe yaradı. Bir ülkede bir askeri darbenin özgürlüklerini nasıl kısıtladığını, demokrasinin ne kadar önemli olduğunu en iyi gazeteciler anlar diye düşünüyorum. 12 Eylül darbesi ile birlikte her şey değişmişti. Bütün Belediyeler Başkanları görevden alınmış, yerlerine subaylar atanmıştı. Subaylar iyi eğitim almış, pek çok sivil den daha kültürlü ve anlayışlı insanlardı. Ama asker mantığı işin içine girince her şey değişiyordu.

Her gün gazete hazırlanır, büyük baskı makinesinden ilk sağlam prova alınır, baskı durdurulurdu. İlk gazete, yazı işleri müdürü ya da bir yetkili tarafından o dönemler İnönü caddesi üzerinde bulunan 15 nci Kolordu Komutanlığı binasına denetim için götürülürdü. O akşam nöbetçi, inisiyatif alabilen kültürlü bir subaya, pek sıkıntı çıkmazdı. Gazete satır satırına okunur, onaylandıktan sonra

baskıya devam edilebilirdi.

Bir gün, 15 nci Kolordu’da bir astsubay nöbetçiydi. Her zamanki gibi gazete piyasaya verilmeden denetime götürüldü. Birinci sayfada şehir merkezinde meydana gelmiş ölümlü bir tren kazası haberi vardı. Astsubay, bu habere takıldı, “Bu haber olmaz, çıkartın” dedi. Herkesin gözü önünde meydana gelen bir kaza olduğunu, bunun haber olduğunu anlatmaya çalıştık. Astsubay, “Olmaz” dedi. “İnsanlar bu haberi okuyunca, yönetimin zaaf içinde olduğunu, bu yüzden kazanın meydana geldiğini düşünür. Bu haber Türk Silahlı Kuvvetlerine zarar verir. Halkın moralini bozar” diye devam etti. Mecbur, kaza haberini çıkartıp, bir magazin haberini yerine koymuştuk.

12 Eylül dönemiyle ilgili en acı anım ise, anket haberi ile ilgilidir. 1983 yılının ilkbaharında Türkiye seçime gidiyordu. Askeri yönetim, emekli General Necdet Sunalp’in kurduğu partiyi destekliyordu. Seçime bir de Özal’ın ANAP’ı, Calp’in Halkçı Partisi girecekti. Türkiye o zamana kadar seçim anketi bilmiyordu. Türkiye’de ilk çok büyük ve ciddi anketi Kocaeli Gazetesi olarak biz yaptık. Anket sandığını her yere götürdük. Onbinlerce kişinin tercihini aldık. Babam çok titiz hesap yaptı. Bu işlerden anlardı. Kocaeli’den 5 milletvekili seçilecekti. Elimizdeki anket sonuçlarına göre, ANAP 3, Halkçı Parti 2 milletvekili çıkartıyor, askerlerin partisi sıfır çekiyordu. Bu sonucu haber yaptık. O gün, gazete binasının önüne bir askeri minibüs geldi. Yazı işlerinde kim varsa, herkesi toplayıp, bindirdiler. Gölcük’e Donanma Komutanlığı’na gittik. Donanma Komutanı Kurmay Başkanı, lojman villasında ailesi ile birlikte bizi karşıladı. Sivildi ve nazıktı. “Bu anket ne demek. Nereden çıktı” diye sordu. Anlattık, “Olmaz öyle şey. Yarınki gazetede bu anket haberinin bir şaka olduğunu, gerçekle ilgisi bulunmadığını yazacaksınız” dedi. Babam, bunun olamayacağını anlatmaya çalıştı. Komutan, “O halde bir daha gazete çıkartmayın. Bu işi bırakın” diye kestirip attı.

Mecburduk. Emir demiri keserdi. Ertesi gün, anketle ilgili yuvarlak sözlerle bir tektip haberi koyduk.

Ama seçim yapıldı, aynı anketteki sonuç çıktı: ANAP:3, Halkçı Parti:2, Asker Partisi 0 .

Anayasaların Tarihsel Süreci Ve Meşruiyet Kaynağı

Anayasalar Toplamların geçmiş kültürel ve geleneksel yapılarına, dışardan alınan normlar ve kurumların yoğunluğuyla oluşurlar. Tarihsel süreçlerin izlerini taşırlar. Anayasaların gücü ve etkinliği uzlaşma iradesini yansıtabilmesine bağlıdır.

Av. Nesrin AKTAŞ

Tarihsel gelişim içinde evrensel anayasaların kökeni Romadır. Yargıçlar tarafından yapılan imparator yasaları, halk meclislerinin onayına sunularak kabul edilirdi. Böylelikle imparator yasa yapma yetkisini halktan almaktaydı.

Ortaçağ döneminde ise; kilisenin ve doğal olarak papanın, imparator yerini aldığı görülür. Yasa yapmanın Tanrı iradesinin ortaya çıkarılması olarak kabul edildi. Yasa çıkarma yetkisinin kaynağı Tanrı olarak kabul edildi .Bu dönemde , imparatorun yetkileri sınırlanarak kilise güçlendirildi. Bu güç çatışması ruhani ve dünyevi otorite ayrımı da netleşmiştir.

Aquinalı Thomas'ın doğal haklar görüşünün zaferi, pozitif hukukun ihlal edemeyeceği ve tanımak zorunda olduğu vazgeçilmez hakların varlığının kabulünü sağladı Montesquieu'nün güçler ayrılığı ilkesi yasama, yürütme ve yargılama yetkilerini içeren üç ayrı gücün ayrılığı ve güçler arasında sınırların konulması, anayasal süreçte iki önemli reformist gelişmedir.

13. yy. da İngiltere ve Fransa da parlamentolar kurularak anayasacılık hareketi kurumsal bir yapıya kavuşmaya başladı. İngilizler kanunların krallardan çok daha eski olduğu bu nedenle geçerliliklerini kraldan almadığı düşüncesini temel alarak geleneklere dayalı yazılı olmayan anayasayı kabul ederken ,yazılı anayasa Amerikan kolonilerinde ilk olarak ortaya çıktı. Virginia da kolektif

temsil yoluyla yapılan anayasa ve daha sonra Massachusetts de yazılı anayasanın halkoyuna sunulması oylandı. Yazılı anayasa uygulaması Polonya ve Fransa dan sonra tüm Avrupa'ya yayılmaya başladı.

1791 tarihli Fransız anayasasında millî egemenlik kavramı anayasal literatürde yerini aldı.

Klasik anayasacılık anlayışında; vatandaşın sosyal, ekonomik hakları, eğitim ve refahı gibi bir takım sosyal haklar ve bu haklarla sorumlu olan devlet nosyonu kavramı yer aldı. Devletin varlığı ve görevleri tartışmaları; ideolojilere uygun toplumsal yapılanmalar için, anayasalar birer araç olarak kullanılmaya başlandı. Sosyalizm, Faşizm, İslam İdeolojisi gibi ideolojik, politik yapılanmalarda anayasalar önemli işlevsel yapı kazandı..

19. yy. anayasal gelişmeleri aynı zamanda demokrasi ve hukuk devleti kavramları arasındaki ayrılığı netleştirmiştir. Demokrasi siyasal hakları içerirken, hukuk devleti sivil hakları içermektedir. Her ne kadar birbiri içine geçmiş ve birbirinin garantisi olarak görülmekte ise de pratikte ayırım net bir şekilde açığa çıkmıştır.

Kaynağını halktan alan, halk için ve halkın haklarının güçlü otorite karşısında korunmasını sağlayan anayasal anlayış önemli bir evrimsel sürecin izlerini taşımaktadır. Kazanılan her bir hak bu uğurda verilen savaşların ürünüdür. İktidarların keyfi lütfu olmayan bu hakların korunması da her bireyin sorumluluğu altındadır.

ANAYASALARDA HALK İRADESİ (REFERANDUM)

Anayasalardaki meşruiyet kavramı yanında, uygulamada anayasaların uzlaşma metni yönünü ortaya koyan bir önemli kriter de halkoyuna sunulmasıdır. Doğrudan demokra-

sinin uygulanmasındaki güçlük, yarı doğrudan temsil sisteminin kabulünü zorunlu kılmıştır. Bu temsil sistemlerinden biri de referandumdur. Genellikle anayasaların oylanmasında kullanılan referandum gelişmiş ülkelerde çok sık uygulanmasına rağmen, Ülkemizde çok sık başvurulan bir yöntem değildir.

Ülkemizde ilk referandum 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi sonrası, 9 Temmuz 1961 de yapıldı ve 1961 anayasası % 61,7 evet oyu ile kabul edildi. İkinci referandum 1980 askeri ihtilali sonrası 7 Kasım 1982 de yapılan referandumla 1982 anayasası % 91,37 ile kabul edilerek yürürlüğe girdi.

Aleyhine propagandaların yasaklandığı ve bireysel hak ve özgürlüklerin önemli şekilde kısıtlandığı, devletin birey karşısında güçlendirildiği 1982 anayasa metninin, bu denli büyük bir oyla kabul edilmiş olması, referandumların gerçek bir halk iradesini ortaya koymadığı gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Gelişmiş demokrasilerin aksine, az gelişmiş demokrasilerde referandumların daha çok formalite ve yapay bir meşruiyet aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sekiz yıllık verilen ulusal mücadeleden sonra benimsenen ideolojiye göre kabul edilen 1963 tarihli Ceza-yir anayasası toplumsal dönüşüm için bir aracı olarak kullanılmıştır. İslam devlet dini olarak kabul edilirken, milliyetçi bir Arap karakteri yaratılmıştır. Cumhurbaşkanının anayasal yetkilerini sınırsız bir şekilde kullanması akabinde gerçekleşen

1965 askeri harekâtından sonra yapılan 1976 anayasası referandumu sunularak kabul edilmiştir. Sosyalizm ile İslami ideolojiyi birleştiren bu anayasa sivil haklar konusunda hayli geniş hükümler içermesine rağmen, bu hakların ulusal bütünlük ve sosyalist devrim zararına olması halinde geçersiz olduğu kabul edilmiştir. Son derece tehlikeli bu madde hükmüne rağmen anayasa yüksek bir oy oranıyla kabul edilmiştir.

Keza yine ideolojik bir anayasa olan İslam devrimini esas alan, temel hak ve özgürlüklere oldukça sert kısıtlamalar getiren, İran anayasası da halkoyuna sunularak kabul edilen anayasalardandır. Bu anayasa millî egemenliğin vasıtası olarak meclisi kabul etmekle beraber, meclis yetkilerine , Şii İslam ilkelerine ters kanunlar çıkartamayacağını kabul ederek önemli kısıtlamalar getirmiştir. Mutlak egemenliğin ise Allaha ait olduğu kabul edilmiştir.

Çağdaş anayasalarda ana prensip egemen güç karşısında kişinin ve toplumun temel haklarının korunmasıdır.Yani hedef alınan devlet ve bürokratik güçlerdir. Ancak bürokratik ve ideolojik devlet yapılarında ve demokrasinin yerleşmemiş olduğu ülkelerde anayasaların birer toplumsal yapılandırma vasıtası olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu düzenlemelerin halkoyuna sunulması da gerçek halk iradesini yansıttığını ve meşruiyetini halktan aldığını söylemek mümkün değildir.Demokrasi bilincinin yerleşmediği,halkın yeterince aydınlanmasının sağlanmadığı koşullarda kabul edilen halkoyu daha çok koşulların zorlamasına göre yöneleceği,gerçek bir uzlaşmanın tezahürü olarak kabul edilemeyeceği ortadadır.

Adli Yıl Açılış Töreni Yapıldı

Adli Yıl Açılış Töreni Kocaeli Valiliği Tören Alanı'nda yapıldı. Törene Kocaeli Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Ahmet Özcan YILMAZ, Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Yusuf COŞKUN, Baro Başkanı Sayın Av. M. Tamer SOLAKOĞLU, Kocaeli Adliyesi Hakim ve Savcıları ile Baromuz üyesi meslektaşlarımız katıldı. Tören, Atatürk Anıtına çelenk konulması ile başladı. Daha sonra saygı

duruşu yapıldı ve İstiklal Marşı okundu.

Törende kısa bir konuşma yapan Baro Başkanımız Sayın Av. M. Tamer SOLAKOĞLU tüm yargıç, savcı, avukat ve yargı çalışanlarının yeni adli yılını kutlayarak 2011 – 2012 adli yılının ülkemizde hukukun üstünlüğünün sağlandığı, tam yargı bağımsızlığının gerçekleştiği ve demokratik, çağdaş hukuk devletin tesis edildiği bir yıl olmasını diledi.

Avukat Bekleme Odamız Yenilendi

Baromuz tarafından Kocaeli Adliyesi'nde ki avukat bekleme odamız yenilendi.

Yenilenen avukat bekleme odamızda yapılan düzenlemede, mobilya aksamaları ve koltuk grupları değiştirilerek, odada bilgisayar bölümü oluşturuldu. Bu bölüme üç adet yeni bilgisayar konuldu. Baro odamıza meslektaşlarımızın cep telefonlarını

şarj edebilmeleri için 14' lü cep telefonu şarj cihazı takıldı.

Meslektaşlarımızın tüm ihtiyaçlarını rahat bir ortamda sağlamaları düşüncesi ile düzenlediğimiz avukat bekleme odamızın tüm meslektaşlarımıza yararlı olmasını dileriz.

Fatma Şahin Baro Başkanları İle Buluştu.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin, Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı üzerine Baro Başkanları ile bir değerlendirme toplantısı yaptı. Sayın Şahin'in çağırısı üzerine yapılan toplantıya Türkiye Barolar Birliği ev sahipliği yaptı. Toplantıya Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, İzmir, Kocaeli, Sakarya, Samsun Baro Başkanları ile Bursa, Erzurum, Kayseri, Konya, İstanbul, Mersin Baroları ile TÜBAKOM temsilcileri katıldılar. Türkiye Barolar Birliği Başkanı'nın yaptığı konuşma ile başlayan toplantıda Sayın Şahin, katılımcı demokrasinin önemine dikkat çekti. Bakanlığının beş genel müdürlüğü ile toplumun bir çok kesimini ilgilendiren güçlü bir bakanlığa dönüşürdüğünü söyleyen Şahin, "Şiddetle mücadele bizim en önemli mücadele alanımız olacak" dedi. Toplantıya katılan Baro başkanlarına ve Baro temsilcilerine "bu taslağı zenginleştirecek olan sizlersiniz"

diye seslenen Şahin sözlerini "Çünkü sizler bu konuda damdan düşenlersiniz. Bu çok önemli. Sizlerin deneyimlerinden, birikimlerinden, bilginizden yararlanacağız " şeklinde sürdürdü. Yaşam hakkının en önemli hak olduğunu vurgulayan Şahin, "Yaşam hakkını korumak hepimizin birinci derece görevi. Burada bize düşen bir şey varsa, zamanı iyi kullanmamız ve acil bir şekilde bütün tedbirleri almamız gerekiyor." şeklinde konuştu. Toplantıya katılan Baro Başkanımız Sayın Av. M. Tamer SOLAKOĞLU Sayın Şahin' e toplantı daveti için teşekkür ederek, yasa tasarısı taslağına ilişkin Baromuz görüşü ve düşünceleri ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi için Türk Ceza Kanunu ve İş Kanunu'nda yapılması gereken değişiklikler ile ilgili önerilerimizi sözlü ve yazılı olarak sundu.

Kocaeli Ve Gebze Adliyesi Avukat Bekleme Odalarına Cep Telefonu Şarj Cihazları Takıldı

Baromuz tarafından Kocaeli ve Gebze Adliyesi Avukat Bekleme Odaları' na 14' lü cep telefonu şarj cihazları takıldı. Meslektaşlarımızın cep telefonlarını şarj edebilmeleri için temin edilen cep telefon şarj cihazlarının meslektaşlarımıza yararlı olmasını dileriz.

Evrendeki her değişiklik, yaşanan her olay, yapılan her seçim, değişim ve dönüşümün, kural ve kurumlarının evrensel olduğu gerçeğini sergiliyor. Bu durum evrensel bir iklim durumuna gelmiştir. Bu durumu değiştirmek, geciktirmek, ötelemek giderek mümkün olamaz hale gelmektedir.

Av. Mustafa OKÇU

12 Eylül'ün en önemli yok edici özelliği, Ülkemizin sürekli yenilenme, değişme, gelişme özelliğini yok etmesidir. Bu yönüyle değerlendirildiği zaman darbelerin yok ettikleri sadece; Siyasi iktidar, siyasi kurum ve kuruluşlar, siyasi birikim değildir. Halkın iradesinin belirleyiciliğiyle oluşup, özgürlükçü, çoğulcu, demokratik kural ve kurumlarla sürdürülecek; Çalışmak, üretmek, yarışmak ve başarmakla ilgili dinamizm de yok edilmiştir.

12 Eylül darbe düzeni ile Ülke yönetimine her an müdahale edebilecek kurum ve kuruluşların dışındaki bütün yapıları yok edilerek, demokratik ülkelere şekil olarak benzeyen, ancak her zaman, her durumda darbeye onay verecek anlayışlar çerçevesinde, oluşturulmuş yapılara imkân verilmiştir.

Hayatın her alanının; Otoriter, devlet öncelikli, özgürlüğe ve demokrasiye kapalı mekanizmalarla kontrol edilmesi ve kurumsal olarak sürekliliğinin sağlanması düzenlenmiştir. Ayrıca bu mutlak güçle ilişkide olmak durumunda olan spordan, sanayiye, ticarete, sanata, siyasete, meslek örgütlerine kadar bütün kurum ve kuruluşlar, bu mutlak gücün belirleyiciliği dışında çıkamaz hale getirilmiştir.

Darbeler; Ülkemizi, gelişime ve

gelişime kapalı hale getirerek, yarırcılığı, özgürlüğü, demokrasiyi kontrol altında tutarak, mutlak iktidarlarını ebediyen sürdüreceklerine inanmışlardır. Değişimin ve gelişimin kurallarının evrensel olduğunu bir zaman sonra bu evrensel iklimin kendilerini de yok edeceğini, güçlerinin mutlaklığına inanarak göz ardı etmişlerdir.

Darbelerin yok edemediklerinin en başında; evrensel, İnsan öncelikli, özgürlükçü, demokratik değerler gelmektedir. Ülkemiz özgünlüğü yönüyle yok edilemeyen ise; kurumsal olarak düzenleyip, kurallarını belirledikleri sistemin etkisinin en az olduğu, geleneksel ve dinsel değere bağlı, kendi halinde; çalışan, üreten, yarışan, başaran muhafazakâr halk çoğunluğudur.

Darbelerin değişimle, gelişimle, demokrasiyle yan yana gelemeyeceğini düşündükleri bu muhafazakâr sessiz çoğunluğun; evrensel demokrasinin de etkisiyle, çalışmanın, üretmenin, yarışmanın, başarmanın koşullarını evrensel kurallar bütünlüğünde yeniden düzenlemeye başlayacağı hiç akıllarına getirmemişlerdir.

Bu durum sadece darbeleri değil, otoriter siyasi anlayışları da şaşırtmıştır.

Şaşıрма o hale gelmiştir ki; Değişimi ancak biz yaparız, değişim ancak bizim ürettiğimiz "toplum mühendisliği" projeleriyle gerçekleşir inancında olanlar, halkın iradesinin yapı-

bilirliğinin temel olduğu gerçeğini, bizim dışımızda yapılan ne olursa olsun karşıyız diyerek, her şeyi karşıtlık algısıyla okumaya başlamışlardır.

Değişimin kurallarının evrensel olduğu, değişimin temel unsurunun halkın iradesinin yapabilirliği olduğu, değişimi gerçekleştirecek, özgürlükçü, çoğulcu, demokratik kural ve kurumların vazgeçilmez olduğu, "toplum mühendisliği" projeleriyle, kontrolcü, otoriter, ben merkezli sistemlerle hayatı yönetmenin mümkün olamadığı gerçeği bir türlü genel geçerli hale getirilememiştir.

Bilgi toplumunun kural ve kurumlarını, bütün sınırları aşarak dünyadaki her bireye ulaştıran iletişim devrimi, değişimin, dönüşümün, yönetmenin, çalışmanın, üretmenin, yarışmanın, başarmanın, kurallarının da evrensel olduğunu ortaya koymuştur.

Evrendeki her değişiklik, yaşanan her olay, yapılan her seçim, değişim ve dönüşümün, kural ve kurumlarının evrensel olduğu gerçeğini sergiliyor. Bu durum evrensel bir iklim durumuna gelmiştir. Bu durumu değiştirmek, geciktirmek, ötelemek giderek mümkün olamaz hale gelmektedir.

Türkiye'de halen değiştirici siyasi gücü; Kendilerini "Muhafazakâr demokrat" olarak tanımlayan iktidar temsil etmektedir. İktidar konumundaki siyasi gücün değiştirici, dönüştürücü iradesini kendi anlayışı ile kendi değerleriyle bütünleşmiş

olarak yapacağı muhakkaktır. Bu nedenlerle ve direnen karşı girişimlerde bulunan kurum ve kuruluşların dirençlerine göre, İktidarın; Bazen bir ileri iki geri hamleler yaparak, bazen kendi öncelikleri paralelinde evrensel değerlerle çelişebilecek düzenlemeler yapmasını fazla yadırgamamak gerekir. Hiçbir bahaneye sığınmadan, sadece karşı olmanın veya yandaşlık suçlayacağının kolaycılığına kapılmadan; özgürlükçü, çoğulcu demokratik farklılık yaratmak ertelenemez önceliktedir. 12 Eylül öncesi çok fazla insanı kaybettiğimiz, çok acılar yaşadığımız, bütün kaynaklarımızın güvenliğe harcandığı, olaylar tertip edildiği, farklı görüşteki gençlerin bir birine kırdırıldığı olayları bütün sebep ve sonuçlarıyla değerlendirip, yüzleşmekten başka yöntem kalmamıştır. Alternatif özgürlükçü demokratik kurumlaşma başarılmalıdır.

Darbeleri, kendi otoriter, demokrasi dışı, insan önceliğine aykırı, iktidarlarını kurumlaştırmaları yerine; demokrasinin; çatışmaları önleyen, çalışmayı, üretmeyi, yarışmayı, başarmayı sağlayan sistem olarak gelişmesine engel olan sorumluluklarıyla baş başa bırakmanın zamanı çoktan gelmiş de geçmiştir bile.

